

MASTEROPPGAVE

Emnekode: MUV450_1

Navn på kandidat: Henrik Straumsnes Myrbakken

“Under Bergets Rot”: Identitetskonstruksjoner i Pagan Metal

Dato: 31.05.2017

Totalt antall sider: 89

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	s.1
Motivasjon og bakgrunn for oppgaven.....	s.4
1.0 Innledning.....	s.6
1.1 Metal og identitet.....	s.6
1.2 Pagan Metal.....	s.8
1.3 Begrepsavklaring.....	s.10
1.3.1 Pagan.....	s.10
1.3.2 Pagan Metal.....	s.11
1.4 Kultur og miljø.....	s.12
1.5 Identitet.....	s.13
1.6 Hva er folk i 'Folk' Metal?.....	s.15
1.7 Hvordan avgrense sjangeren?.....	s.17
1.8 Sentrale tema.....	s.19
2.0 Teori og metode.....	s.21
2.1 Prosjektets metodiske forankring.....	s.22
2.2 Subkultur, neo-stamme og milieu.....	s.23
2.3 Tolkning.....	s.26
2.4 Bourdieu.....	s.27
2.4.1 Habitus.....	s.27
2.4.2 Felt.....	s.28
2.4.3 Kapital.....	s.29
2.5 Habitus, felt og kapital i Pagan Metal.....	s.30

3.0 Kvinner i Metal.....	s.37
3.1 Fravær av kvinnelige instrumentalister.....	s.38
3.2 Kvinnelige tilhengere.....	s.40
3.3 Kjønnrelaterte restriksjoner.....	s.42
3.4 Problemer med forskningen.....	s.43
4.0 Analyser.....	s.44
4.1 Ensiferum - In My Sword I Trust.....	s.45
4.1.1 Tekst.....	s.45
4.1.2 Musikk.....	s.50
4.1.3 Visuelt.....	s.50
4.1.4 Avrundende tanker.....	s.51
4.2 Finntroll - Solsagan.....	s.52
4.2.1 Tekst.....	s.53
4.2.2 Musikk.....	s.56
4.2.3 Visuelt.....	s.57
4.2.4 Avrundende tanker.....	s.58
4.3 Korpiklaani - Ämmänhauta.....	s.59
4.3.1 Tekst.....	s.61
4.3.2 Musikk.....	s.63
4.3.3 Visuelt.....	s.63
4.3.4 Avrundende tanker.....	s.65
4.4 Eluveitie - Call of the Mountains.....	s.66
4.4.1 Tekst.....	s.67
4.4.2 Musikk.....	s.68

4.4.3 Visuelt.....	s.69
4.4.4 Avrundende tanker.....	s.69
4.5 Likheter og ulikheter mellom de ulike uttrykkene.....	s.70
5.0 Sammenheng mellom Pagan Metal-miljøet og samfunnet.....	s.72
6.0 Avslutning.....	s.79
6.1 Nye spørsmål.....	s.80
7.0 Referanseliste.....	s.82

Motivasjon og bakgrunn for oppgaven

Pagan Metal er en sjanger som har stått meg nær i over ti år. I mitt ungdomsmiljø forårsaket sjangeren tangential læring av høy kaliber; det gjaldt alltid å lære seg et nytt “viking”-begrep eller om et nytt mytologisk fenomen, for å så gi en leksjon til kameratene dine og vise at nettopp du kunne mest om vikingtiden og norrøn mytologi. Etterhvert ble det interessant å lære seg finsk, selv om ingen lærte seg stort mer enn å telle til ti. Vi gikk alltid i svarte band-t-skjorter, håret var langt og nøysomt behandlet. Mange kvelder ble brukt til å se på musikkvideoer og konsertfilmer av våre favorittband. Den rå styrken opplevdes som makeløs. De melodiose frasene over det ekstreme og harde underlaget, allsang-faktoren på refrengene, virtuose soloer, dødsskrik som ga frysninger ned ryggraden og fortellinger om krig, mytologi og styrke trollbandt oss som ingenting annet kunne. Med årene har jeg utviklet et langt mere jordnært forhold til sjangeren, selv om den enda er en av de jeg hører mest på. Denne oppgaven vil dreie som om Pagan Metal. I flere omganger har aktører i sjangeren - og sjangeren som helhet - blitt stemplet som rasister, nazister, fascistiske og sjåvinister¹. Gjennom blant annet symbolikk, tekster og bekledning uttrykkes og skapes rasisme og kvinneundertrykking. I Pagan Metal kan den unge hvite mannen gjenerobre sin plass på toppen av hierarkiet, over kvinner og over ikke-hvite (Spracklen, 2015). Er Pagan Metal en scene for skapelse, rekonstruksjon, utfoldelse og dyrking av fremmedhat og idealet om at mannen er overlegen kvinnen, en arena for opprettholdelse, eller, drømmen om, et hegemonisk samfunn styrt av hvite menn, slik vestlige samfunnsstrukturer var før postmodernismens tidsalder kom? Noen raske søk gjennom kommentarfelt på sosiale medier viser at noen brukere ytrer tydelige nasjonalistiske holdninger som kan minne om høyre-ekstremisme (f.eks på youtube²). Spracklen mener at:

...folk metal remains central to the on-going construction of heavy metal as a form of commodified leisure that makes the power of Western, instrumental whiteness and hegemonic masculinity invisible, while ironically being in plain sight. (Spracklen, 2015, s.4)

og:

¹ ANTIFA (en voldelig anti-fascistisk organisasjon) og BIFF (Berliner Institut für Faschismusforschung) anklagde i 2008 flere band under Paganfest Metal tour for nazisme, fascisme og rasisme. (Kegan, 2015, s.236)

² ARKONA - Liki Bessmertnykh Bogov (Official) 2010.

Folk metal's obsession with warriors and cultural purity, displayed through tales of Vikings and dressing up as Vikings on stage, reduces belonging and identity in a multi-cultural (sic.), cosmopolitan society to a few exclusive myths. It is showing white men how to be white men and showing women and ethnic minorities their place in European society. (Leeds Beckett University, 2015, 01.10).

Dette prosjektet vil se nærmere på slike påståtte holdninger i sjangeren, samt normer og verdier, og jeg vil videre analysere hvordan musikalske og visuelle virkemidler bidrar til å skape og opprettholde disse egenskapene.

1.0 Innledning

*-I don't know if you've ever been told that the Finnish language sounds interesting?
-Yeah, we've heard that many times. Off course, we don't realise it ourselves, because we don't hear it that way, but we've heard that quite often. And...
-But in a case like that, if I hear a Finnish song and I do not understand Finnish, the voice stops being a human voice and it's almost like an instrument.
-Yeah, I've heard that as well, it becomes just another instrument. But, it is... because.. certain languages just have a... the certain sound to them. And... I don't... perhaps Finnish sounds a bit exotic to like... english speaking people, but if you think for example the German language, that is also, off course, foreign to us, it doesn't matter what they say, it always sounds like they are commanding the armies³. (Bill Zebub, 2009)*

1.1 Metal og Identitet

Metal har siden dens oppstart⁴ blitt tolket som å ha stått i opposisjon til normalitet, konvensjon, orden og stat, religion og foreldre-generasjonen. Selv om det er enkelt å knytte elementer av kulturell og sosial opposisjon til sjangeren, har nok mange utøvere blitt feilaktig stemplet. Mange band må antas å ha kun, eller tilnærmet kun, musikalske motivasjoner for utøving av musikken sin. Uansett, metal oppfattes generelt som å stå i opposisjon til det etablerte og majoriteten. Distanseringen fra og kampen mot dette har tatt mange former. Judas Priest omfavner biker- og out law-tematikken som setter stat, samfunn, jobb og lov som fiender. Cannibal Corpse utfordrer normalitet og konvensjon til det ekstreme, gjennom tekster omhandlende drap, kannibalisme, voldtekt, nekrofilie og pedofili. Gorgoroth er satanistisk, og i tydelig opposisjon og motstand med kirken og kristendommen. Megadeth kritiserer staten gjennom politiske tekster. I den andre enden har vi også f.eks Stryper, et kristent Metalband, med sanger som f.eks "To Hell With the Devil". Pagan Metal, som denne teksten i all hovedsak vil dreie seg om, tar for seg temaer som vikinger og lignende. Sjangeren har i flere

³ Korpiklaani's bassist om låter på ukjente språk.

⁴ Akkurat når sjangeren så dagens lys har lenge vært og er enda en het debatt, men de fleste vil peke mot 60-tallet, til bandet Cream eller Blur Cheer. Andre mener at Black Sabbath i 1970 startet fenomenet.

omganger vært gjenstand for kritikk. Et eksempel er Professor Karl Spracklen⁵, som i 2015 publiserte en artikkel der han hevder at sjangeren gjennomgående er både kvinneundertrykkende og rasistisk. Dette er kvaliteter, eller mangelen på kvaliteter, metal som helhet ofte tildeles (Spracklen, 2015). “HM [Heavy Metal]⁶ is frequently criticised as incorporating the worst excesses of popular music, notably its perceived narcissism and sexism, and it is also often musically dismissed” (Shuker, s.152, 2001). Spennet mellom sub-sjangrene innen metal er vidt, og gir rom for mange former for identiteter og identitetsbygging. Den store spredningen i soniske uttrykk kan en allerede se hos sjangerens første aktører. Led Zeppelins musikk ligger nært den tradisjonelle bluesen, mens Deep Purple like lett kan klassifiseres som Hard Rock som Heavy Metal. På 80-tallet var forskjellene store mellom de MTV-vennlige bandene som Bon Jovi, Poison, Guns ‘n’ Roses og Aerosmith, til Trash og Speed Metal (Shuker, 2001, s. 151-152).

Metal innehar en signifikant funksjon gjennom identitetsbygging for unge mennesker, både gjennom “hva vi er”, og minst like viktig; “hva vi *ikke* er”. Det lyriske innholdet i metal er svært vidt. Det har blitt poengtert at det spenner seg fra kristen frelse til oralsex (Kotarba & Well, 1987, s. 404), så metal som subkultur kan på ingen måte oppfattes som en uniform enhet. Det er ikke dermed sagt at det ikke finnes fellesnevner for metal - annet enn å (antatt) stå i opposisjon til noe. Selv om de lyriske temaene har et vidt spenn, er det en del tema som ikke hører hjemme i metal. “Broadway-musical optimism, the hopeful sentiment that “everything’s coming up roses,” and the confidence in a brighter tomorrow have no place in heavy metal” (Weinstein, 2000, s.47). For at en låt i det hele tatt skal kunne kategoriseres som metal, finnes det flere faktorer som *må* eller *bør* være oppfylt. Instrumentering og sound⁷ er svært viktig for sjangeren (Kegan, 2015, s.1-5). Fuzzgitar, el-bass og trommer (ofte med doble basstrommepedaler) er sentrale element som hører med i metal. Selv om det anvendes et stort spenn av vokal-teknikker utover metalens mange sub-sjangre (clean, growl, scream, crooning, opera osv), ligger vokalen som regel langt framme i et lydbilde som skal oppleves

⁵ Spracklen er professor i ‘Music, Leisure and Culture’. For tiden ansatt ved School of Film, Music and Performing Arts. Var ansatt ved Leeds Beckett University da han i 2015 publiserte “To Holmgard... and Beyond”: Folk Metal Fantasies and Hegemonic White Masculinities, artikkelen jeg refererer i denne oppgaven. Spracklen er også redaktør i Metal Music Studies (Intellect).

⁶ Min innsetting.

⁷ Med sound sikter jeg til soniske parametre utover harmonier og rytmer, som frekvensområder og effekter.

som hardt, høyt, fysisk og levende. Og gitaren står som symbol for lydbildet i metal; “If there is one feature that underpins the coherence of heavy metal as a genre, it is the power chord⁸.” (Walser, 2014, s. 33). Power chord brukes både perkusivt og rytmisk, eller udefinerbart sustainet, samt harmonisk og melodisk.

It is a complex sound, made up of resultant tones and overtones, constantly renewed and energized by feedback. It is at once the musical basis of heavy metal and an apt metaphor for it, for musical articulation of power is the most important single factor in the experience of heavy metal. (ibid., s.33)

1.2 Pagan Metal

-I think you might say that in the very early things we were more exploring probably like our own close culture, but like on the new record which is sort of heavy concept album, and deals with travelling through eastern Europe and that gave us a lot of sort of possibilities to explore folk or traditional elements where the music or story wise from all these regions, so I think we picked up a lot on the more sort of Slavonic stuff as well, and on the new Record there is a track called In the Court of Jaroslav which is very heavily balkan influenced, actually⁹. (Bill Zebub, 2009)

Vokalist i Primordial, Alan A. Nemtheanga, ble bedt om å definere Pagan Metal i et intervju, hvorpå han svarte: “Realistically, if you were to get ten different people here from ten different Pagan bands in Europe and ask them ‘What is a Pagan?’ you’d get ten different answers.” (Ibid., 2009) Videre mener han at fenomenet kan ansees som band fra ulike steder som prøver å preservere element fra deres egen kultur og historie. Pagan Metal oppstod sent på 80-tallet eller tidlig 90-tall, avhengig av hvem du mener var først¹⁰. Pagan Metal er en sub-sjanger i Metal som går under den større paraplyen Extreme-Metal. Dette er paradoksalt, da sjangeren ikke defineres ut av soniske uttrykk, men heller av semiotiske uttrykk som tekster, visuelle uttrykk som album-cover, bekledding osv. Grunnen til at sjangeren regnes som en

⁸ ‘Power chord’ er en toklangsakkord spilt på gitar der intervallet er en kvint (som oftest ren) eller kvart. Akkorden spilles gjennom en forsterker med forvrengning.

⁹ Turisas’ Mathias “Warlord” Nygård i et intervju om hvorvidt musikken er nasjonal eller ikke.

¹⁰ Enkelte hevder at svenske Bathory var først ute i 1988 med plata Blood Fire Death, mens andre krediterer britiske Skyclad som de første, med plata The Wayward Sons of Mother Earth fra 1991. Norske In The Woods og finske Amorphis blir også nevnt som tidlige aktører.

gren ut fra Extreme Metal er vanskelig å si sikkert, men det kan tenkes at årsaken til det ligger i at sjangeren startet der og/eller at de fleste Pagan-bandene har soniske uttrykk tilhørende Extreme Metal. Mange band er melodiose, og spiller ofte melodier som minner om folkemusikk. Det er også eksempler på at folketonen blir spilt og “metalifisert”. Myrkgrav har en metalversjon av den danske folketonen De To Spellemenn på plata Trollskau, Skrømt og Kølabbrenning fra 2006¹¹, og Glittertind bruker Måselvhallingen som riff i sangen Glittertind fra plata Landkjenning fra 2009. Slik praksis er ikke veldig vanlig, men akseptert. Noen band har med seg tradisjonsinstrumenter i besetningen, eller har med en synth som spiller disse instrumentene, mens noen band på ingen måte inkorporerer tradisjonsinstrumenter. Metal er en sjanger hvor band vil distinktere seg fra hverandre, og konsekvensen av det er at det finnes svært mange subsjangere, heriblant Pagan. Og det som gjør et band Pagan, er at de primært har tekster omhandlende europeisk pre-kristen kultur, ofte sitt eget hjemlands folk og kultur. Det er også vanlig med drikke- sanger¹². I mange sammenhenger omtales band og sjangeren som “Folk Metal”, både av band, presse og fans. Begrepene Folk og Pagan brukes om en annen for å beskrive samme ting (Weinstein, 2014 s. 82). Jeg vil noen ganger omtale sjangeren som “Folk”, men vil primært bruke begrepet “Pagan”. Mange band har hentet sine navn fra språket sitt, mens mange har navn på engelsk. Det er ikke uvanlig med navn på guder fra sitt lands mytologi eller andre mytologiske fenomen¹³. Det synges både på engelsk og på morsmål, og det finnes flere eksempler på at dette gjøres i samme sang¹⁴. Det synges clean, og det growles - ofte om en annen i samme sang. Noen spiller, i ordets rette forstand, Extreme Metal, mens andre spiller musikk med et klingende uttrykk tilhørende andre subsjangre. Sjangeren fikk et stort hopp i popularitet i starten på 2000- tallet, da med finske band i spissen. Gullalderen er nok forbi, men sjangeren er fremdeles aktuell, både med eldre og nyere band. Skal vi tro facebook og youtube kan det se ut til at det sveitsiske bandet Eluveitie for tiden er det mest populære bandet i sjangeren, et band som selv mener de er “the New

¹¹ I folkemusikkens ånd har Myrkgrav endret noe på melodien, noe vi vet er/var vanlig med melodier som vandrer fra spillemann til spillemann. Det er tydelig samme melodi, men noe forenklet.

¹² Ensiferum - Twilight Tavern, Korpiklaani - Vodka og Beer Beer, Wolfchant - Never To Drunk, for å nevne noen.

¹³ Tyr (Færøyene) har brukt navnet til krigerguden Tyr som sitt navn. Turisas (Finland) er også navnet til en gud fra finsk mytologi, og regnes som ekvivalenten til den norrøne guden Tor. Einherjer (Norge) er navnet til vikinger som har falt i krig og blitt ført til Valhall av Valkyrjer og forbereder seg på det siste slaget mellom Æsene og Jotnene.

¹⁴ F. eks. Ensiferum - Lai Lai Hei og Einherjer - Wolf Age

Wave of Folk Metal¹⁵». Dette indikerer at sjangeren har gjennomgått utvikling, endring og forandring i løpet av dens rundt 30år lange levetid. Det kan igjen peke mot at det muligens finnes flere fraksjoner innenfor miljøet. Om så er tilfellet, og om det har betydning for identitetskonstruksjon, vil vi se nærmere på. Dermed kan vi oppsummere og presisere prosjektets problemstilling;

Jeg vil i denne oppgaven se nærmere på Pagan Metal, dens funksjon som identitetsbygger og problemer rundt dette. Gjennom analyse av musikkvideoer som enhetlig og helhetlig uttrykk, vil jeg se på hvordan noen av sjangerens mest fremtredende aktører gir grobunn til konstruksjoner av identiteter knyttet opp mot kjønn og nasjonalitet. Jeg vil se på karakteristiske trekk ved identitetskonstruksjoner i miljøet, og se det i sammenheng med samfunnsmessige og politiske forhold.

1.3 Begrepsavklaring

-On the last European Paganfest that we were on about a year ago, there was this riot threat in Berlin because some guy had decided that Eluveitie from Switzerland, Moonsorrow and Tyr from Faroe Islands were nazis, and they were trying to have the whole festival canceled, and everything like that, and that was, like, real shit.¹⁶ (Bill Zebub, 2009)

1.3.1 Pagan

Å definere Pagan, som mest korrekt på norsk blir hedning, er en vanskelig oppgave. Store Norske Leksikon hevder at det er en «... nedsettende betegnelse om alle religioner utenom jødedom og kristendom eller om naturreligioner.» (Store Norske Leksikon, 2009). At det er en nedsettende betegnelse må nødvendigvis være betinget av hvem som bruker betegnelsen. Når en fundamentalist bruker ordet, er det sikkert nedlatende, men personer som anser seg selv som hedninger, gjør nok det med stolthet. Band innenfor Pagan Metal-sjangeren føler sannsynligvis ikke at «pagan» er et nedsettende begrep; da ville de neppe omfavnet det slik de gjør. Ordet gir nok for mange positive konnotasjoner. Oxford Dictionary på sin side sier at en

¹⁵ Wikipedia (2017, 21.05)

¹⁶ Korpiklaani

hedensk person er «...A person holding religious beliefs other than those of the main world religions» (Oxford Dictionaries, ukjent årstall) Denne definisjonen sier tydelig at en hedning må være religiøs. Dette vil nok heller ikke kle majoriteten av musikere eller tilhørere i miljøet. En slutning vi kan trekke fra disse definisjonene er at en Pagan/hedning *ikke* tilhører en av verdensreligionene. I Pagan Metal-sammenhengen henviser det også til en romantisering av pre-kristen kultur.

1.3.2 Pagan Metal

Pagan Metal kan tolkes som en idé, et ideal eller et image (eller alle tre) heller enn det er en klingende definerbar sjanger (Wiederhorn, 2009). Uttrykket er et begrep som først og fremst knyttes til band som synger om dets lands (eller en annen geografisk avgrensning) pre-kristne historie (både historisk korrekt og mytologisk, samt ren fantasi og fiksjon). I Norden er det da naturligvis Vikingene som er tema for bandene, som f.eks. Einherjer, (Norsk), Bathory (Svensk), Svartsot, Tyr (Dansk/ Færøysk) og Ensiferum og Turisas (Finsk). Det Finske bandet Korpiklaani synger i Wooden Pints fra plata Spirit of the Forest fra 2003 følgende;

“They rise their wooden pints and they yoik and sing
And they fight and dance 'till the morning”¹⁷

Her nevnes joik i teksten til et av sjangerens mest populære band, og attpåtil en av deres mest kjente sanger. Det er innslag av joik av enkelte sanger også, f.eks Shaman Drum fra den samme plata. Selv om joiking til en viss grad blir inkorporert av Korpiklaani, finnes det ikke et band som har det samiske (folkeslaget, kulturen, religion) som tematikk. Det samiske skiller seg ut fra f.eks. vikinger ved at det den dag idag er en levende kultur. Attpåtil er det samiske folk en minoritet. Det samiske er heller ikke bundet fast av nasjonale grenser.

I tillegg til å synge om gamle folkeslag, synges det også ofte om drikking og fest, som vi så i eksemplet over med Korpiklaani.

Mange band benytter ikke betegnelsen Pagan Metal om seg selv. Viking Metal er en egen sub-sjanger som også går inn i Pagan. Dette gjelder også ofte Folk Metal, og begrepene brukes om en annen. Selv om Pagan Metal ofte faller inn under Extreme Metal (som er en Sub-sjanger av metal med mange flere sub-sjangere under seg, f.eks. Svart Metal, Death Metal, Grindcore

¹⁷ Korpiklaani, 2003

osv), er det ikke en karakteristika til selve sjangeren Pagan. Det finnes like mange eksempler som faller utenom Extreme Metal. Alan Averill's utsagn om at en vil få like mange ulike svar på hva Pagan Metal er som personer en spør er i stor grad en sannhet. Men det er dermed ikke sagt at det ikke er fellesnevnerne. Jeg vil i første omgang si det enkelt; synger du om europeiske pre-kristne folkeslag så faller du inn under sjangeren. Noen har med instrumenter som kan knyttes til landet eller en region, noen ikke. Noen velger å synge på sitt morsmål, andre velger Engelsk. Svært mange synger både på sitt morsmål og Engelsk, av og til i samme sang, f.eks Tyr med både Brennivín og Land fra plata Land . Noen band synger «clean», det vil si med en ren stemme, mens andre «growler» eller «screamer», en teknikk som kan beskrives som ekvivalenten til vreg-pedalen til el-gitaren. Metal er primært en ungdomskultur, og Pagan Metal er intet unntak, og på lik linje som de andre Metal-sjangerene består tilhengerskaren primært av unge hvite menn (Spracklen, 2015; Walser, 2014).

1.4 Kultur og miljø

Utfordringen i å utdype og forklare konkret hva som ligger i begrepet kultur kan sammenlignes med vanskelighetene som oppstår når begrepet energi skal defineres. Så snart en sier hva noe "er", sier en også en hel del om hva det "ikke er". Men det er også et begrep som er ypperst nødvendig, da vi uten det møter på store vanskeligheter blant annet ved å beskrive mellommenneskelige fenomener. Thomas Hylland Eriksen viser til to definisjoner¹⁸ av kulturbegrepet. Kultur er: "de skikker, verdier og væremåter som overføres, om enn i noe forandret form, fra generasjon til generasjon" og kultur "er det som gjør kommunikasjon mulig"(Eriksen, 1997, s. 56). Den første definisjonen forteller at kultur er historisk forankret, mens den andre orienterer seg i nåtiden og forteller noe om muligheten for kommunikasjon. Overfladisk sett vil den første definisjonen være den Pagan-miljøet bruker, men jeg vil hevde at den andre definisjonen er minst like viktig for miljøet. Mens miljøets aktører støtter seg mot det historiske, er selve miljøet svært ungt. Miljøet kan på ingen måte begrenses innenfor ei landegrense, slik at det engelske språket er nødvendig for å kommunisere. En kan hevde at ved å hente fram sine antatte kulturelle og historiske røtter, kan en kommunisere på tvers at landegrenser med likesinnede, men kulturelt forskjellige, mennesker. Gjennom kommunikasjon og felles interesser skapes et miljø. Det er ingen geografisk avgrensning på denne kulturen, slik som f.eks. kommune-, fylke-, eller lands-grense. Det dannes et kulturelt

¹⁸ Som på ingen måte hevder å være fullstendig utfyllende definisjoner.

fenomen ulikt det en kan se blant mange andre populærkulturelle fenomener. Det at mennesker fra ulike land og verdensdeler samles om et musikalsk fenomen eller en artist er ikke fremmed, men noe uvanlig er det at nordmenn, tyskere, russere, israelitter, amerikanere og brasilianere, for å nevne noen, samles i folkemengder på flere titusener, for å høre på et band som synger på f.eks finsk.

1.5 Identitet

Begrepet identitet gir umiddelbar resonans, men hva ligger egentlig i begrepet? I likhet med begrepet kultur som jeg drøftet tidligere, oppstår det problemer når en skal definere begrepet identitet, men likefullt er det et svært viktig begrep. Når jeg nå skal se nærmere på hvordan unge mennesker kan bruke Pagan Metal som en del av en konstruksjon av en identitet, er det viktig å presisere at en bygger ikke identiteten sin til et ferdig produkt, som står fast og er varig. Identitet er en flytende og evigvarende (livs-varende) prosess. Den sveitsiske psykologen og filosofen Jean Piaget har en teori om at mennesker besitter en mengde med forskjellige "skjema", som vi kontinuerlig oppdaterer slik at de skal passe vår erfaring og vårt syn på hvordan verden fungerer (Lyngsnes & Rismark, 2010, s.55-61). Dette kan en trekke inn i identitetsbygging.

I prosessen identitetsbygging foregår det mange bevisste og ubevisste valg. Fra sjangerens hovedaktører er det gjort strategiske valg angående identitet. Ved å velge pre-kristne folkeslag, deres liv, guder og opposisjon mot kristendommen som tematikk for det tekstlige (og til dels soniske) uttrykket, har band allerede gjort et stort valg angående identitet. En kan også tolke sjangerens identitet som pre-kristen (tilbakevendende) og post-apokalyptisk (fremskytende) på samme tid. Ved hjelp av tilbakevendende og framskytende temaer, tilbyr sjangeren et miljø for annerledeshet. Det vil si, de som hører til blant majoriteten (f.eks. etniske nordmenn i Norge), nyter av dens goder (utdanning, helse, men også i form av f.eks språklig makt i Bourdieu'sk forstand), men ikke nødvendigvis gjenkjenner seg i store samfunnsmessige og politiske føringer og holdninger. Pagan Metal viser at ved hjelp av en urkraft iboende ditt blod, kan du overvinne de utfordringer og løse de problemene som finnes i dagens samfunn, slik at fremtiden blir bedre. Hva disse eventuelle problemene er avhenger av øyet som ser. Immigrasjon oppleves for enkelte som truende for nasjonale verdier og kultur, og kan dermed ansees som et problem. Amerikanisering kan også oppleves som et problem.

Ved å hente kraft fra fortiden, kan en gjøre motstand mot dagens problem, som vil gjøre fremtiden bedre enn nåtiden.

Thomas Hylland Eriksen skriver i kapittel 3 i boka “Flerkulturell forståelse”(1997) om identitet. Hva en identifiserer seg som er svært skiftende. I fotballkampen mellom Tromsø og Vålerenga er den regionale identiteten viktigst, men i en landskamp mellom Norge og Aserbadsjan blir den nasjonale identiteten viktigst. Dette viser at ens identitetsfokus er skiftende, noe som selvsagt også gjelder for agenter i Pagan-Metal-miljøet. I hverdagslivet kan det være svært forskjellig hva folk først og fremst identifiserer seg som eller i forhold til. Det kan være sitt kjønn, alder, klasse, musikk, utdanning, yrke, livsstil, familie, etnisitet, nasjonalitet, religion etc. Identitet for majoritet og minoritet vil i mange sammenhenger være forskjellig. Familien står mer sentralt mange steder i verden enn det den gjør i Norge. Men det mener jeg de forpliktelser til familien et medlem har. Vestlig kultur opererer i stor grad med individets rett til selvbestemmelse og makt over eget liv, mens det flere andre steder er familiens beste som kommer først. (Eriksen, 1997). Dette vil påvirke ens identitet, og vil kunne føre til utfordringer når to kulturer møtes. Det er liten tvil om at band i Pagan-miljøet kler seg i en nasjonalt forankret identitet. Hvilket land et band kommer fra spiller stor rolle, og deres tekster retter ofte et sterkt fokus mot nasjonal historie. Bandene ikler seg (tilsynelatende) majoritetens frakk, dvs. majoriteten til sitt respektive land. Som sådan kan inngangsporten til miljøet virke smalt og kanskje ugjennomtrengelig. Det er ingen stor mental jobb å forestille seg vanskene en hindi eller en troende praktiserende muslim vil oppleve i møte med miljøet, og i et forsøk på å involvere seg i det. Når etniske finner jubler til bandet som romantiserer og hyller deres felles historie og kulturarv¹⁹, vil det for en “outsider” være vanskelig å føle seg velkommen og inkludert på samme måte som “alle de andre” er. Spesielt utfordrende kan det være for de som visuelt skiller seg ut, gjennom klær og hudfarge. Men

¹⁹ For interessant lesning angående vår forståelse av nasjon og historie i musikalske sammenhenger, les “Historiography and complexities: why is music ‘national’?” (Weisethaunet, 2007)

dette illustrerer i beste fall en halv sannhet. Band i sjangeren gjør det stort i Sør-Amerika, og har spilt konserter i Asia, fra Israel til Japan^{20 21}.

1.6 Hva er folk i Folk Metal?

-So how much of Korpiklaani folk is Finnish folk?

-All of it. All of it, off course. ... First of all, we are Finnish, and we write music in Finnish, so that has to be 100% Finnish.

-So an older Finnish person who has never heard Folk Metal, if he hears some of the melodies from the folk instruments would hear 'yes, that sounds like Finnish music?

-Ah, well, I'm not sure about that, because of course there has been like... culture exchange throughout the centuries between.. between especially nordic countries and quite many of the folk melodies of folk music are of Ireland or Scotland or Finland or Sweden. They are all quite similar. But Finland has also always been the battlefield between east and west, between Sweden and Russian empire, and we have had, or we have strong influences from both sides. We have the uplifting funny part from Ireland, or from the west anyway, and then we have the sort of slavic melancholy part from Russia.²² (Bill Zebub, 2009)

Det som er folk i Folk/Pagan metal, gjør musikken lett tilgjengelig, og kan nytes og konsumeres på lik linje og med like stor entusiasme og styrke av både menn og kvinner og de som ikke skulle falle inn under verken den første- eller den andrenevnte kjønnskategorien. Det gjelder også for hvite, sorte, gule, røde og alle andre fargede folkeslag fra alle verdens hjørner. Mange tildeler musikk den evnen og kraften at den kan forene, på tvers av kultur og språk og forskjeller, og at den kan åpne opp for forståelse og innsikt i andre menneskers verdier og levesett, og i så måte skape en gjensidig respekt. Det er nærliggende å tenke at folkemusikk, over all annen musikk, kan inneha en slik egenskap (jeg hevder ikke her at populærmusikk, både mainstream og mindre kjent, ikke kan inneha eller har en svakere forenende egenskap på tvers av folkeslag, ideologier, religion og mere til.).

²⁰ Dette kommer jeg tilbake til i analysene.

²¹ Det er også verdt å nevne at det finske bandet Wintersun introduserte et nytt bandmedlem 13.04.2017; den pakistanskfødte Asim Searah, som flyttet til Finland i en alder av 18 år. Wintersun er ikke Pagan, men nært beslektet. Frontmann Jari er tidligere frontmann i Ensiferum, og bandet samarbeider med flere av sjangerens største band (Wintersun - Forest Documentary Part 6 - Expendables Choir Session, 2017).

²² Korpiklaani's bassist Jarkko Aaltonen på spørsmålet om musikken er nasjonal.

Selv om folkemusikk i liten grad representerer Ola og Kari Nordmann, og svært få av oss lytter regelmessig til det eller utøver det selv, har den nettopp den egenskapen at vi alle kjenner til dets uttrykk, og sier at den er “norsk”. Altså, den viser ikke hva nordmenn liker, men hva nordmenn sier er norsk. Dette gjelder nok også for mange andre folkeslag og land. Men folk i Folk/Pagan metal er ikke folk i samme ånd som i den tradisjonelle folkemusikken. I Norden blir folk i Folk/Pagan metal i stor grad knyttet til pre-kristen historie, altså vikinger. Dette spriker vekk ifra hva den gjengse nordmann mener er “folk” i folkemusikk. Der har nemlig vikinger ingen plass. Hos Ola og Kari som jeg tidligere nevnte vil begrepet “folk” med stor sannsynlighet vekke konnotasjoner som bunad, kyr, skaut, fele, bunad, nikkens, gårdsdrift, 17-1800-tallet, Asbjørnsen og Moe og Fanitullen, for å nevne noe. Konnotasjoner som umiddelbart dukker opp hos mange når ordet viking presenteres, er ‘Krigeren’, Odin, Tor, sverd, øks, vikingskip, runer og mjød, for å nevne noen. I Folk/Pagan metal er også disse konnotasjonene regelmessige temaer for sangtekster, og brukes også i stor grad i symbolikken, f.eks på CD-cover og i logoer²³. Det er problematisk at begrepet ‘folk’ blir ensbetydende med idealet ‘Den Sterke Nordiske Krigeren’, slik det i stor grad blir i den nordiske metal-scenen. I samme ånd som folkemusikk, gir uttrykkene sterke pregninger av å tilhøre en nasjonalitet. Denne stedligheten forteller, i minst like stor grad som den forteller hvor den er ifra, hvor den *ikke* er ifra. Som en videreføring kan stedligheten også si noe om *hvem* som har lagd musikken, og *hvem* musikken er lagd for. Selv om vikingene feilaktig ansees som et svært barbarisk og krigersk slag, med sterke hegemoniske og patriarkiske styringsstrukturer, var vikingene for tiden svært demokratiske. Kvinnen sto sterkere enn en kanskje skulle tro ut ifra samtidens andre samfunn, og bilder skapt av populærkulturelle fritidsvarer. Det er ingen tvil om at menn hadde mest makt, men kvinnen var ikke uten makt selv. I den tyske dokumentaren ‘Die frauen der Wikinger’ får vi innblikk i kjønnsrollene i vikingtiden. Det er flere eksempler som trekkes fram som understreker kvinnens posisjon i datidens samfunn, f.eks 1) Professor Judith Jesch forteller at kjønnsrollene er fastlagte, men at kvinner regjerte i huset slik mannen regjerte ute av huset. 2) Kvinner kunne (ved å bli representert av en mannlig slektning) stille til lovsaker. 3) Kvinner kunne også be om skilsmisse, som det finnes flere eksempler på. 4) Gravskip var forbeholdt de mektigste og rikeste, ansett som etterkommere av Odin. I Osebergskipet ligger to kvinner, som forteller at

²³ F.eks Tyr og Moonsorrow’s bruk av runer i logoen, som ble gjenstand for nazi-beskyldninger under Pagan Tour i 2008. Se også logo og album-cover til f.eks Ensiferum og Arkona.

de må ha hatt en betydelig makt i sin tid. 5) Vi vet også at det var kvinnene som styrte gårdene mens mennene var ute på viking. 6) I Tuna i Sverige kan det se ut som om hierarkiet var snudd på hodet, etter gravstedene å tyde (Vikingkvinner, 2016). Dette er bare noen eksempler som viser at kvinnene i vikingtiden hadde innflytelse og makt, i hvert fall til en viss grad. Men disse verdiene og idealene, og kvinnens reelle posisjon i vikingtiden, har i liten grad plass i uttrykkene til band som f.eks Ensiferum, Korpiklaani og Moonsorrow. Men der igjen, hvor 'Metal' er det å synge om respekt for kvinner og medmennesker, demokrati og politisk korrekthet? Kanskje vi her har snublet over en del av kjernen... Som nevnt i innledningen ligger 'opposisjon mot noe' som en kjerne hos de fleste metal-band. Mange har et tekstlig uttrykk som på en eller annen måte kan virke styrkende på (ikke utelukkende) individet. Medmenneskelighet, likestilling og demokrati gir ikke i utgangspunktet konnotasjoner til individuell styrke og motstand.

Folk i Folk/Pagan Metal, dreier seg i stor grad (les: nesten utelukkende) om krigeren. En sterk, hvit mann. Han overvinner sine fiender og bæres av gudene. "Swords in their hands, they kill each and every man, who dares to invade our sacred land?" (Ensiferum, 2007). Mange band bruker naturen som en vital del av deres identitetskonstruksjon. Bandbilder tas nesten utelukkende ute i naturen, og musikkvideoer filmes ute. Det synges om skoger og fjell. I folkemusikkmiljøet er koblingen til naturen også sentral (Omholt, 2007).

1.7 Hvordan avgrense sjangeren?

Det oppstår et problem når en sjanger defineres ut av ikke-klingende parametre. Dette gjelder Pagan Metal i aller høyeste grad. For hvor skal vi plassere band som plasserer seg selv i Black Metal, mens de synger om vikinger eller andre folkeslag? To eksempel er de norske bandene Enslaved og Myrkgrav. Enslaved har hatt et gjennomgående tema gjennom sin levetid; vikinger og det norrøne. Men bandet smykker seg ikke med å være Pagan Metal. Dersom du søker på "Enslaved" på google, kommer deres hjemmeside opp først, med påfølgende tekst "Home of Enslaved. 25 years of Norwegian Black & Progressive Metal." (Google, 2017, 18.05). Det er nærliggende å plassere Enslaved inn under merkelappen "Pagan", da paganisme, mytologi og nordisk kultur og natur er sentrale tematikker i bandets tekstlige korpus. Enslaved blir nevnt i boken Pop Pagans, og blir der omtalt og regnet for å være Pagan Metal. "The most notable of these early Pagan metal bands include [...] Enslaved from

Norway, Primordial from Ireland...” (Weinstein 2014, s.83). Vi ser her at også Primordial blir regnet som Pagan Metal av Weinstein, mens A.A. Naemtheanga, vokalist i Promordial, omtaler bandet som “closely related to it” og sier at “I don’t know if Primordial really is “Pagan”, but it’s the scene we’re in” (Bill Zebub, 2009). Jeg vil anse det som uinteressant å regne Enslaved som en aktør i Pagan Metal-scenen, av den enkle grunnen at de selv ikke fronter seg som Pagan.

På Myrkgrav sin hjemmeside kan en lese “The band is heavily concept-based, with lyrical and visual themes rooted in folklore and local history from Lars' homelands, Ringerike and its surroundings.” (Myrkgrav, 2017, 18.05)

Tematikken i musikken er det Kari og Ola Nordmann forbinder med begrepet “Folk”. Men blir det da Folk Metal? En skulle tro det, men begrepet er allerede i bruk. På hjemmesiden brukes det to begrep: Folk-Metal, og Old-fashioned Peasant Metal. Da begrepet Folk-metal allerede er i bruk av en annen sjanger, mener jeg at Peasant Metal blir mest riktig å bruke for band som bruker Ola og Karis folk-begrep som tematikk. Pagan Metal og Folk Metal som sjanger er reel, men sjangeren er i realiteten “almost more of an idea than a genre” (Wiederhorn 2009, s.60)”, og jeg mener derfor at band som ikke karakteriserer seg selv som et Pagan Metal-band ikke bør behandles og omtales som et. I fare for at begrepet Pagan Metal, og sjangeren som helhet, skal bli uviktig, uinteressant og for vag, må jeg sette grenser for hva jeg ønsker å inkludere som band tilhørende sjangeren. Visst ikke risikerer jeg å få med band som Led Zeppelin og Manowar, fordi de blant annet også har sunget om vikinger (Kegan, 2015, s. 236).

Det klingende er ikke det som definerer om et band hører til under Pagan Metal. Dette kan virke paradoksalt, da en skulle tro at Folk Metal må inneholde folkemusikk. Men som jeg har slått fast, så er det ikke folk som i bunad og fele og kyr og kulokk som er ‘folk’ i Folk Metal, det er pre-kristne folkeslag. Jeg har til nå snakket om det tekstlige ved begrepet ‘folk’, og vil nå diskutere det soniske. Vi har alle klare forestillinger om hva folkemusikk er. Selv om mange ikke kan formulere og gjøre rede for hva som definerer folkemusikk utover instrumentasjon, vil alle nordmenn være i stand til å identifisere norsk folkemusikk dersom de fikk høre det. Men hva med pre-kristen musikk? Hvilken musikk spilte vikingene? Hvordan var form, takt og rytme, melodiske og harmoniske mønstre? Svaret er; det vet vi ikke. Vi vet

ingenting om hvordan vikingene forholdt seg til musikk, eller hvordan det hørtes ut. Så hvor står det klingende i Folk Metal?

Det Færøyske bandet Tyr hevder å være svært inspirert av musikalske tradisjoner som skal ha overlevd siden vikingtiden, men det er ingen kilder som kan bekrefte at dette stemmer (dvs, om de musikalske tradisjonene faktisk stammer helt fra vikingtiden.)

Jeg har tidligere nevnt at det klingende uttrykket kan skille seg svært fra det ene til det andre bandet. Mange band faller inn under Extreme Metal, som kan være f.eks Black Metal (Moonsorrow og Finntroll har tydlige røtter i Black Metal). Andre band høres ut som ren Heavy Metal (f.eks Tyr). Felles for mange band er bruk av tradisjonelle instrument, og instrument som ikke assosieres med Metal-sjangeren. Mange komponerer låter med typisk folkemusikk-aktige preg eller parti. For eksempel har det finske bandet Korpiklaani brukt joik i flere av sine låter. Når det gjelder musikkvideoer innenfor sjangeren er spennet stort. Vi har alt fra det generiske uttrykket der et band står i et sjelløst lokale og spiller (Einherjer - Ironbound, 2011), til abstrakte videoer som krever analyse og refleksjon for å forstå (Finntroll - Solsagan, 2010), men som kan gi leseren et utbytte. Selv om reglene for musikkvideoer er nærmest inteteksisterende, finnes det enkelte gjengangere. F.eks er bandmedlemmene som regel ikledd middelalder-klær, og mange videoer finner sted ute i naturen.

1.8 Sentrale tema

-Is the music of Primordial something that can be called Irish at times?"

-Yeah, of course, I mean, we're Irish and it informs the music that we write. I mean, if anybody who knows something about Irish traditional music will listen to Primordial they will find a lot of the same structures, the same timings, the same rhythms within the music, the 6/8 (ratata-ratata-ratata...) timing which you won't find in hardly any other metal bands. So if you know anything about music you will find that. But yeah, of course, but the difference between us, what we always wanted to do, is Primordial is not exclusive, it's inclusive. It's not about being Irish, it isn't about being from Ireland. The concepts of martyrdom and alienation or your relationship to your history and culture should speak to you whether you are from Palestine or Peru, or fucking Mexico or Russia or whatever²⁴. (Bill Zebub, 2009)

²⁴ Primordial's Alan Averill svar på om musikken er nasjonal.

Pagan Metal kan forstås som både pre-kristent og historisk, samt post-apokalyptisk. Gjennom en tenkt revitalisering av nasjonale røtter, kan de ruste seg opp i kampen mot kristendommen og globaliseringen. Romantiseringen av den pre-kristne kulturen og røttene kan forstås som en romantisering av “det rene” og “det rette”, et samfunn uten utlendinger, og et samfunn hvor mannen står øverst i hierarkiet. (Dette er en ekstrem lesning av Spracklens funn i miljøet). Post-apokalyptisk er det fordi den forteller oss noe om hvordan vi skal leve i en slik virkelighet, noe vi kan oppnå gjennom motstand. Det er viktig å poengtere at ingen av miljøets relevante aktører åpent omfavner ideologier av denne karakteren, eller har ytret et ønske om en ragnarok-aktig skjebnekamp²⁵. Dette dreier seg om at de kulturelle uttrykkene i miljøet kan brukes til å legitimere høyreekstreme ideologier. Et viktig spørsmål er hvilke deler av røttene som tas vare på, og hvilke som oversees? Selv om vikingene har gjort seg fortjente til stempel som barbarer og kaldblodige mordere, var de også svært demokratiske, og hadde, for tiden, svært liberale kjønnsroller. Kvinnen sto, for tiden vikingene levde i, særdeles sterkt i forhold til kvinner i andre kulturer. Kvinner ble ikke tvunget inn i ekteskap. Et symbol for likestilling og makten kvinnene hadde, er nøkkelknippen hennes. Dersom mannen tok den fra henne, kunne hun skille seg fra ham, og hun ville få beholde alle eiendeler (Vikingkvinner, 2016). I Viking-Metal synges det lite om kvinner, og der de blir nevnt er det ofte i nedlatende måter²⁶. Men i det hele virker kvinner å være relativt usynlige. I kampen mot kristendommen og globaliseringen ser vi ingen tydelig rolle for kvinnen. Her er det mannen med sverdet i hånden som kan redde oss. Krigen er alltid voldelig, og det er kun maskuline krefter som kan frigjøre oss fra annerledesheten, og det som forandrer og påvirker det levesettet vi kjenner. Når det er sagt så er det flere eksempler på kvinnelige vokalister og instrumentalister innenfor sjangeren, selv om disse er sterkt underrepresentert. I musikkvideoen til *In My Sword I Trust* av Ensiferum deltar den kvinnelige keyboardisten i slagsmålet mot de kristne. Dette står i kontrast til mye av det som er skrevet om sjangeren. Hun deltar i en blodig krig, på lik linje med de andre band-medlemmene. Selv om det i refrenget synges “Rise my *brothers*, we are blessed by steel”, gir hele uttrykket en følelse av inkludering på tross av kjønn. Hun høres tydelig i koret, og er på alle måter et likeverdig medlem. Dette kontrasterer kanskje fra det en

²⁵ Mange har aktivt tatt avstand fra Nazisme, blant annet Moonsorrow og Tyr (vk.com/video61481155_166385341). Skyforger skriver på baksiden av albumene sine “No Nazi Stuff Here” (Van Berlo, 2006).

²⁶ F.eks i Svartsot’s *Gravøllet* med det sjarmerende refrenget “Hør, hør, kvinde kom med øl, kvinde kom med kød.” (Svartsot, 2007).

kan lese i de fleste artikler om sjangeren, men bildet er aldri kun sort og hvitt. Hvordan denne likestillingen av kvinnen mottaes av tilhengerne av sjangeren er et annet aspekt.

Idealet i Pagan Metal er den hypermaskuline frigjøreren og krigeren, individualisten og “broren”. (Hoad, 2013)

Deena Weinstein skriver i *Pop Pagans* (Weinstein, 2014, s.81-100) om tre retninger eller former metalband har i Pagan metal. Den første hun beskriver er “neo-pagans”, en retning som bygger sin væren etter Gerald Gardners bok *Witchcraft Today*. Dette kan oppfattes som en åndelig tilnærming til Paganisme. Ingen av bandene som er aktuell for denne teksten faller inn under denne beskrivelsen. Den andre formen for paganisme som Weinstein beskriver, har hun valgt å kalle for “roots Paganism”. Som navnet tilsier, søker disse bandene etter røtter. De retter fokus mot historiske pre-kristne kulturer, f.eks vikinger og tilhørende guder. Den siste formen for paganisme har fått det lite flatterende navnet “chauvinistic Paganism.” Denne retningen skiller seg fra “roots Paganism” i det at roots fokuserer på en gitt pre-kristen kultur og deres guder og romantiserer med disse, mens den sjåvinistiske retningen retter fokus mot fienden og trusselen mot de verdiene og kulturene roots romantiserer med. Altså, den sjåvinistiske formen demoniserer de krefter som står i direkte opposisjon mot paganismens røtter. En kan dermed si, i svært grove trekk, at “roots” har positive og romantiserende trekk som ser innover, mens “chauvinistic paganism” har et negativt og klandrende uttrykk som ser utover, der en peker ut sine motsetninger og fiender med negative hensikter.

De bandene jeg har valgt å skrive om vil falle inn under de to siste formene. Jeg vil påpeke at dette er kategorier som ikke er skapt av sjangerens deltakere selv, men utenfra. Det er også vanlig for band å veksle mellom romantisering av sin egen pre-kristne kultur, og fiendtlige uttrykk mot dens motstandere.

2.0 Teori og metode

-Does Finland have a lot of immigrants?

-Ehh... no. I'd say no.

-But do the immigrants that come to Finland, do they sometimes hurt the Finnish culture? Is it considered racist to protect the Finnish language and stuff like that?

-Yes, you can't. In Finland, the problem is, you can't be realistic without being labeled as racist, but that is another topic and I can talk a little bit about that as a person, but not as a band member.

-It just seems to be that, with so many cultures with open hatred of the immigrants who are taking advantage of the systems and stuff like that... maybe the folk music is the one thing that the foreigners cannot corrupt, [...] because it brings people back to their roots, because the globalised world that agenda... it takes away everybody's sense of like "I am proud to be myself" and the folk music, do you think that brings back the "this is what we are, who we were in the past?"

-That is possible, but, at least in Finland, we don't have much immigrants, to be honest. And, there hasn't really been any problems with that kind of stuff. At least before the current time, but things are changing there as well. But off course it is different for example in Germany, where they have like ten millions turkish people or something like that.²⁷ (Bill Zebub, 2009)

2.1 Prosjektets metodiske forankring

Jeg vil i denne oppgaven benytte flere metoder. Blant annet feltarbeid på internett. For å trekke inn Nettl's credo; «Ethnomusicology is study with the use of fieldwork» (2005, s. 23). Feltarbeid er en svært viktig del av en etnomusikologs arbeid. Men hva er dette «feltet», eller, *hvor* er det? Timothy Rice skriver følgende om feltet:

... the field emerges as the place where data are collected to test theories.[...] It is, above all, the primary place of knowing in ethnomusicology, a place privileged epistemologically by the theory that constructs it as the locus where methods will be applied to demonstrate the truth of our theory that music is a part of culture. (Rice, 2008, s.46)

Feltet i så måte er ingen avgrenset, spesifikk geografisk plass. Ut ifra dette kan en tolke at feltet finnes overalt der en finner kultur, også på internettet. Titon har følgende å si om felt:

Fieldwork is no longer viewed principally as observing and collecting music (although it surely involves that) but as experiencing and understanding. The new fieldwork leads us to ask what it is like for a person (ourselves included) to make and to know music as lived experience. (Titon, 2008, s. 25)

Det Titon her forteller er at feltarbeid som metode har utviklet seg. Tidligere handlet det om observasjon og samling, nå kan det bety (i tillegg) *opplevelse* og *forståelse*. Så, hvor kan man lete etter data, observere, oppleve og forstå²⁸ musikk? Dette har ingen entydig svar, da det avhenger av hvilken musikk du skal forske på. Dersom du skal studere musikken til en

²⁷ Korpiklaani's bassist om immigrasjon.

²⁸ Hva det vil si å *forstå* musikk kan være gjenstand for debatt, noe jeg ikke vil gå inn på her.

nyoppdaget stamme i en eldgammel regnskog, er du nok avhengig av å dra til stammen for å finne «feltet» du kan gjøre feltarbeid i. Men i min case blir «feltet» noe større. Det vil involvere internett i stor grad. I tillegg vil «feltet» også kunne finne sted der musikken utøves, det gjelder både på konserter og festivaler, i øvingslokalet til hvert enkelt band, og i studio. I denne oppgaven finner jeg det empiriske materialet på internett. Jeg vil drøfte perspektiv rundt sjangeren med utgangspunkt i bøker, artikler, samt funn gjort på internett. I analysedelen vil jeg foreta fortolkning av tekster, video- og visuell analyse - med utgangspunkt i semiotikk. Ved å bruke semiotiske analyser kan en se på hva band kommuniserer utenfor det klingende. Semiotikk er studiet knyttet til kulturelt betingede tegnsystemer. Dette innebærer f.eks. språk, symboler og ikon. For eksempel så kan vi tenke at et ord bare er et uttrykk for noe annet. Ordet «Eple» gir, i alle fall alle skandinavisk-talende mennesker, et bilde av frukten eple. Ordet er et symbol vi har skapt, for å henvise til noe annet. Det samme prinsippet gjelder for f.eks håndtegn. Tommel opp betyr bra, ikke fordi naturloven er slik, men fordi vi har bestemt oss for det (og det finnes sikkert kulturer der tommel opp betyr noe helt annet enn her i vesten). Denne oppgaven vil i analysedelen begrense seg rundt tekst, musikk og visuelle virkemidler. Jeg vil også trekke inn f.eks symbolikk rundt logo inn under drøftinga rundt sjangeren. Jeg vil også benytte meg av nettsiden wikipedia i enkelte sammenhenger. Problemet med slike brukergenererte sider er viden kjent, men en del innhold er relativt pålitelig, som blant annet populærkulturelle sider (Spracklen, 2015)

2.2 Subkultur, neo-stamme og milieu

-I love going to Norway and Denmark, because I love picking up the Black Metal magazines. It's so spinal tap, cause each band is trying to be more wicked and evil than the other band, you know, and, I can't turn the page without, you know... "look at this one, here's these guys" and they're (lager et sint ansiktsuttrykk) and (lager et annet ansiktsuttrykk), you know. And you know these guys when you meet them and their mother "hello mister Cooper, how are you, nice to meet you, my mother is right over there, can she have you autograph?" and I say "I thought you guys were like satanists or something" you know, it's like... "well, yeah, we are, but you know.". Very rarely do you meet someone that's truly scary²⁹. (Sam Dunn, 2005)

²⁹ Alice Cooper.

Hva bør Pagan Metal-fenomenet betraktes som, og hvordan vil det påvirke forskningen? Tilhengere av en gitt artist, sjanger, band, data- og tv-spill, og for den saks skyld alle som deltar i hedonistiske aktiviteter av kulturell karakter (og sikkert nok ikke- kulturelle hedonistiske aktiviteter også), står i fare for å bli tildelt meninger, holdninger, tanker og ideologier av enkelte som står utenfor. Dette er ikke uproblematisk. Slike tildelinger kan være av harmløs karakter, og de kan være nokså alvorlig. Metal-miljøet er et godt eksempel på et miljø som har fått alvorlige tildelinger.

Et problem kan være at mange, bevisst eller ubevisst, ser samfunnet rundt seg som bestående av flere subkulturer. Subkulturer oppleves som fastsatte kulturer - inni kulturer. Her opererer deltakerne sammen i et miljø, og på den måten skapes en subkultur du kan dra til og observere eller besøke. Deltakerne er mer eller mindre fastlåste som medlemmer i miljøet, og forstås som medlemmer av den aktuelle subkulturen i alle sammenhenger. Allerede her faller begrepet til kort. La oss se på Pagan Metal- miljøet, eller heller, fraværet av et. Det finnes så langt det er meg kjent, en årelang tilhenger av Pagan Metal, intet miljø du kan besøke, ingen klubb eller samlinger du kan delta i, og heller ingen sosialisering i den forstanden at grupper av tilhengere samles på jevnlig basis. Bennett skriver om svakheter med subkultur-begrepet, og oppfordrer oss til å «Rethink[...] the relationship between youth, style and musical taste». (Bennett, 2006 s.107). Dette kan vi gjøre med å substituere vår innfallsvinkel; bort fra subkultur, inn til «Neo-tribes», eller 'Neo-stammer'. Idéen er i grunn enkel; mennesker er så komplekse at vi umulig kan plasseres i én eller to båser. Vi beveger oss mellom miljø, eller Neo-stammer, i høy frekvens, og disse stammene vi beveger oss mellom er ikke lik mellom to personer. Dette betyr at to personer som kjører motorsykkel, ikke kan tilegnes de samme verdiene eller antas å like den sammen musikken, for de gjør svært mye annet enn å kjøre motorsykkel, og det er mye mer enn kun motorsykkel individene vil identifisere seg med.

Bennett skriver om hvordan unge mennesker blander «style» og musikk, slik det passer dem, og på den måten ikke passer inn i de rigide rammene teorien om subkultur gir. For at idéen om Neo-stammer skal ha noen verdi når vi behandler Pagan Metal, må vi nødvendigvis trekke det lengre en forholdet mellom stil og musikk. Ingen er bare motorsyklist, ingen er bare mor, ingen er bare 'gamer'. Og ingen er bare Pagan Metal- tilhenger. Det er en absurd tanke at en tilhenger av sjangeren ikke hører på noen andre subsjangre i Metal, eller annen type musikk

for den saks skyld. Og enda mer absurd å tenke at disse menneskene ikke har noen andre aktiviteter og miljø (stammer) de går inn i. Det betyr at disse menneskene ikke er en uniform enhet, men tvert imot, en sammensetning av svært forskjellige mennesker. Men det betyr ikke at det er fånnytt å si noe om dem, for det er jo noe som trekker de inn i samme stamme.

Jeg vil derfor argumentere for at fenomenet Pagan Metal bør betraktes som en neo-stamme, heller enn en sub-kultur. På den andre siden mener Webb at både sub-kultur og neo-stammer er for fastlåste begrep. Han opererer med begrepet Milieu, et begrep som skal være tilstrekkelig flytende, dynamisk, fleksibelt og foranderlig. Han nevner tre teoretiske hovedmomenter;

The first, the milieu, deals with the individual actor and the person's interactions with a group of other actors in particular social spaces. [...] The second, the field of cultural production, situates the first within the wider context of a field (Bourdieu, 1993). [...] The third level of abstraction is the dialectical relationship that the milieu and the field of cultural production have with other areas that the individuals involved inhabit or are in some form of contact with. I would include three main areas here: other milieux; local and national culture, economy, and politics; and global culture, economy and politics. (Webb, 2010, s. 37-38).

Kort fortalt; det første punktet tar for seg at i et milieu vil det være agenter i samspill med andre agenter. Punkt to tar for seg disse agentene i et "wider context of a field", hvor kulturell produksjon finner sted. Den siste delen tar for seg de andre områdene en gitt agent i et gitt miljø omgår i og befinner seg i. Det kan være andre miljø, lokal og nasjonal-, og global kultur, økonomi og politikk. Dersom jeg leser Webb riktig, sier teorien at for å forstå en milieu - må en i tillegg til å se inn i feltet, miljøet, scenen, neo-stammen - se sammenhengen mellom miljøet og verden rundt, og ikke minst hvordan agenter i et gitt milieu forholder seg til andre arenaer og milieu.

For meg faller det naturlig å tenke om Pagan Metal-miljøet som en neo-stamme, men med teorien om milieu i bakhodet. Jeg mener at tanken om at agenter skifter "stammer" kontinuerlig er viktig å ha med seg, samt at begrepet Milieu gir rom for at "stammen" kan være foranderlig i tillegg til at relasjonen med andre miljø (eller "stammer") fremheves. Idéen om at en må se på hvordan miljøet ser seg selv relativt til og i kontekst med andre miljø, og hvordan miljøet - eller rettere sagt, dets agenter - kommuniserer med andre, er viktig for å ta miljøet på alvor. Sannheten er at Pagan Metal i stor grad får "være for seg selv", noe som også

trekkes frem av Spracklen (2015). Jeg har tidligere nevnt eksemplet med Tyr og Moonsorrow som tar avstand fra nazistiske, fascistiske og rasistiske anklager fra ANTIFA og BIFF i 2008, som kan leses som et eksempel på interaksjon med andre miljø. Det finnes også flere eksempler på at anti-nazistiske symbol trykkes bak på CD-cover, slik bandet Skyforger gjør.

2.3 Tolkning

En av kjernene i spørsmålet om Pagan Metals rolle i identitetsbygging bunner ned i tolkning. Et gitt uttrykk kan tolkes på svært ulike måter, og som sådan er det ikke rart at sjangeren har måttet tåle kritikk. Det handler om hva en ser etter i uttrykket. Leter du etter nasjonalsosialistiske symboler og retorikk, vil du antakeligvis finne det³⁰. Dette kan en gjøre på tross av at produktet på ingen måte symboliserer dette for skaperne av uttrykket. På lik linje vil en med enkelhet kunne finne homoerotiske referanser i mange av tekstene, selv om tekstforfatteren ikke har skrevet med seksuelle referanser i tankene. Hvordan et produkt blir tolket kommer an på hva en forventer på forhånd, og på hva en ønsker å finne. Følgende eksempel poengterer dette;

Dee Snider, vokalist i Twisted Sister, ble i 1985 kalt inn til høring av Senatet i Amerika. Saken handlet om et ønske fra diverse foreldregrupper om lovpålegg om å trykke advarsler på CD-plater for å advare foreldre og lyttere om diverse «umoralske» tema en ville bli utsatt for (både lyrisk og visuelt) ved et gitt produkt. Dette i form av symbol som f.eks. V for Violence, S for Sex osv³¹. Forslaget gikk ikke gjennom som tenkt, men det nå kjente Parental Advisory-merket ble resultatet av høringen. En grunn til at forslaget ikke gikk igjennom som ønsket handlet om rommet for tolkning av en tekst. For det er ikke alltid like lett å si om en sang handler om f.eks sex, eller om den handler om noe helt annet. Følgende eksempel viser hvordan distinksjonen kan være problematisk;

Ms. Gore, som sto i front for forslaget, hevdet at hun fant tydelige referanser til sadomasochisme i en av sangene til Twisted Sister. Derimot hevdet vokalist Dee Snider at teksten handlet om noe helt annet, nemlig sykehusoppholdet til bandets gitarist:

³⁰ Nok en gang vil jeg vise til ANTIFA og BIFF som så s'en i Moonsorrow-logoen og t'en i Tyr-logoen som nazistiske symbol.

³¹ Parents Music Resource Center, 2015

...songs allow a person to put their own imagination, experiences and dreams into the lyrics, people can interpret it many ways. Ms. Gore was looking for sadomasochisme and bondage and she found it. Someone looking for surgical references would have found it as well. (Sam Dunn, 2005)

Dette utspillet bekrefter mine påstander om at du kan finne det du leter etter, det er kun et spørsmål om tolkning. ANTIFA og BIFF fant nazistiske symbol - fordi de ønsket å finne det. Ms. Gore fant sadomasochistiske referanser i Twisted Sister's sangtekst - fordi hun lette etter det. Dette eksemplet viser at en ser det en vil se, noe som naturligvis også vil gjelde for de som står utenfor og ser på Pagan Metal-miljøet. Det betyr selvfølgelig ikke at en ikke kan si noe om et miljø, eller gjøre seg bemerkelser og observasjoner, men at en bør være klar over sitt ståsted, slik at en kan ta på seg så objektive briller som mulig, slik Aubert (2007) og Geertz (1973) poengterer viktigheten av. Et annet eksempel som understreker mitt poeng er Gates,Jr. kommentar om 2 Live Crew:

Many blacks were amused by the transcripts of Marion Barry's sting operation, which reveal that he used the traditional black expression about one's "nose being opened." This referred to a love affair and not, as Mr. Barry's prosecutors have suggested, to the inhalation of drugs. (Gates,Jr., 1990)

Hvem er egentlig teksten ment for? Kodespråk og slang er ikke uvanlig i ungdomskulturer, noe som utvilsomt bør tas høyde for i forskning på metal, så vel som i eksemplet fra hip-hop-miljøet beskrevet ovenfor.

2.4 Bourdieu

I et forsøk på å forstå fenomenet Pagan Metal, vil jeg benytte meg av Bourdieus teori om habitus, felt og kapital.

2.4.1 Habitus

Habitus er den første byggesteinen i Bourdieus teori om praksis, som kort fortalt er "en antagelse om, at menneskers virkelighedsforståelser og dermed også deres valg og handlinger et langt stykke hen ad veien bliver genereret af internaliserte dispositioner for at føle, tenke og handle på bestemte måder." (Wilken, 2011, s.44). Gjennom et sosialt liv tilegnes disposisjoner og mentale vaner, som kan være med på å forklare hvorfor mennesker handler og tenker som de gjør. For Bourdieu var det også et poeng at tilegnede vaner også er

kroppslig forankret. Mauss hevder at barn oppdras til å “mestre sine reflekser”, slik at deres miljø og kultur indoktrineres kroppslig og kommer til syne i hvordan de går, står, sitter, spiser, svømmer, løper osv. (Wilken, 2011, s.46). F.eks har mennesker med bakgrunn fra overklassen andre faktorer og talemåter enn mennesker med bakgrunn fra arbeiderklassen. Ved å se på hvordan mennesker bruker kroppene sine, kan en få informasjon om hvordan de forstår verden, og sin posisjon i den. Bourdieu sier selv av habitus er:

“en slags transformerende maskine, som får os til at ‘reproducere’ de sociale forhold, vi selv har skabt, men på en relativt uforudsigelig måde, så man ikke bare kan bevæge sig simpelt og mekanisk fra en viden om produktionsmidlerne til en viden om produktet. (...) Det er som et computerprogram (...) [Habitus] udgøres af et system af simple og delvist ombyttelige principper, på baggrund af hvilke et uendeligt antal løsninger kan opfindes.” (Wilken, 2011: 47)

2.4.2 Felt

En konsekvens av den industrielle revolusjonen var mer fritid i for arbeiderklassen, og sammen med en voksende økonomi ga det - og gir i økende grad - uante muligheter og behov for ‘leisure activities’ (Spracklen, 2015) som videre fører til at verden blir mer og mer differensiert. Mennesker med felles interesser samles og tilbringer tid sammen, og dyrker sine interesser. Det kan være alt fra idrett til brettspill og fra quilting til musikk. Det utvikles flere “...universer” eller felter, der har deres egne logikker og verdier” (Wilken, 2011, s.51).

Feltet, i denne sammenhengen, er mindre enheter i samfunnet, der agenter (i varierende grad) innehar en del felles habitus. Et felt har noe på spill, som agentene føler det er verdt å involvere seg i, og kjempe for eller om. Felt som anvendt analyseredskap har i Bourdieusk forstand en historisk dimensjon. Felt er dynamiske og foranderlige. De oppstår, utvikles, forandres, svekkes, styrkes, og kan forsvinne.

Doxa er også et viktig begrep i Bourdieus teori om felt - doxa er ubestridte sannheter som en agent må godta for å i det hele tatt kunne delta i feltet. Det er grunnleggende sannheter eller oppfatninger om at “slik er det bare”. I kirken vil guds eksistens og skapelsesberetningen være regnet for udiskutable sannheter, som du må godta for å i det hele tatt kunne delta i feltet. Erkjenner du ikke Guds eksistens, kan du heller ikke påvirke de kampene som finner sted i kirken. Du blir da å regne som en “outsider”. Doxa i Pagan Metal miljøet er vanskelig å spesifisere, da miljøet er som det er. Både musikalsk og sosial doxa vil være av interesse i

denne oppgaven, selv om hovedfokus vil ligge ved sosial doxa. Musikalske doxa i Pagan Metal er åpenbart metal som underlag. Instrumentering (som tradisjonelle instrumenter) og folkelige melodier eller musikalske kvaliteter med et spor i nasjonal folkemusikk³² er også en del av dette. Sosial doxa dreier seg om grunnleggende normer, regler og verdier som styrer sosial samhandling i miljøet, i motsetning til eksempelvis andre miljø. Det kan i utgangspunktet virke nærmeste umulig å si noe konkret og spesifikt som rammer alle (eller nærmest alle) agenter i miljøet. Likevel vil det være enkelte meninger og holdninger som er felles for agentene i miljøet. Jeg inkluderer ikke de som fra tid til annen kan høre på en drikkesang; de som er interessante i denne sammenhengen er de som bruker tid og kapital på musikken og i miljøet. Blant disse agentene er enigheten om at metal er den beste musikken sannsynligvis stor. Mange vil antageligvis ha en forkjærlighet for middelalderen. Det er også nærliggende å tenke at mange har et, om ikke fiendtlig syn, en noe negativ holdning til religion, kristendommen især. Men problemet med disse antagelsene er at de nettopp er det, antagelser. En av de få tingene vi kan si for sikkert, er at styrke er en egenskap som glorifiseres. Vold blir kanskje ikke glorifisert, men blir på ingen måte omtalt som eller sett på som grusomt. Vold og krig er et middel for å nå et mål, *men*, for de aller fleste er dette rent teater. For mange kan det være en måte å leve ut voldelige fantasier, uten at noe direkte ondskapsfullt ligger i bunn. Det kan sammenlignes med å finne glede i å se Lord of the Rings, og føle adrenalin i de heftigste krigsscenene.

Jeg har en hypotese om at kvinners rolle og maktposisjon er ikke dårligere i Pagan Metal-miljøet, enn i samfunnet ellers. En kan dog argumentere for at miljøet på ingen (i hvert fall betydelig) måte utfordrer disse etablerte maktposisjonene og relasjonene, på en måte som gagnar kvinner.

2.4.3 Kapital

Habitus tar for seg bakgrunn og rammer for agents praksis, og feltbegrepet tar for seg de sosiale arenaene agentenes praksis utspilles i. I tillegg innehar alle agenter kapital som besittes og akkumuleres i feltet. Det finnes ulike typer kapital, mest åpenbart den økonomiske. I tillegg opererer Bourdieu med kulturell kapital, sosial kapital og symbolsk kapital. Kulturell kapital innebærer kunnskap, utdanning og kompetanse. Sosial kapital

³² Som tidligere nevnt vet vi lite til ingenting om hvordan musikk hørtes i Norge på 1000-tallet, men band som Einherjer låner musikalske fraser og regler fra folkemusikk.

innebærer nettverk og forbindelser. Symbolsk kapital dreier seg om evnen til å utnytte de andre kapitalformene, og omsette dem til andre kapitalformer eller verdier. (Wilken, 2006, s. 39).

2.5 Habitus, felt og kapital i Pagan Metal

“In naming what they consider to be the key aspects of their cultural milieu, individuals regularly conflate residual and mass cultural elements into seamless narratives of national and regional distinctiveness” (Bennett, 2009)

Først og fremst må jeg anerkjenne hvilke agenter det er som deltar i dette feltet. Her mener jeg at det er naturlig å ha en dikotomisk deling. Først har vi skaperne, som enkelt forklart kan være band, utøvere og andre som mer eller mindre er direkte knyttet opp mot skapelsesprosessen av uttrykk innenfor feltet. I det store bildet kan det inkludere plateselskap, festivalarrangører, kunstnere, filmskapere etc. På den andre siden bør det tas hensyn til deres eventuelle økonomiske motivasjon for deltakelsen i miljøet. Den andre delen av agenter er forbrukere, det vil si tilhengere, festivalbesøkende og andre som aktivt går inn for å konsumere varen som blir produsert av de skapende agentene. Blant forbrukerne bør det nødvendigvis skilles mellom hvor involverte og seriøse agentene er. Mange har nok falt for de sjarmerende fløytemelodiene og drikkevisene, mens andre finner historiske og/eller politiske meninger som kan taes ut av scenen og inn i andre deler av sitt liv og virke. I denne oppgaven vil jeg rette fokus mot forbrukerne, og på hvordan konsum (gjennom en spesifikk kanal) av Pagan Metal bidrar til identitetsbygging.

Habitus i Pagan Metal spesifikt er vanskelig å si noe om, men habitus i metal generelt er enklere. Meloik-symbolet³³ er antageligvis et av de mest kjente symbol i metal. Dio, som gjorde symbolet kjent, sa i 2001:

I think you'd have to say that I made it fashionable. I used it so much and all the time and it had become my trademark until the Brittany Spears audience decided to do it as well. [...] It's NOT the devil's sign like we're here with the devil. It's an Italian thing I got from my

³³ Også kalt “devil horns”, en håndgest en lager ved å strekke ut peke- og lillefinger, mens en knytter de andre fingrene i neven.

Grandmother called the "Meloik" (ed. note: not sure of the spelling). It's to ward off the Evil Eye or to give the Evil Eye, depending on which way you do it. It's just a symbol but it had magical incantations and attitudes to it and I felt it worked very well with Sabbath. (Dio, 2001).

Symbolet brukes overalt hvor en ser metal. Headbanging er også svært vanlig. Klær og utseende spiller også en viktig rolle; sorte band-t-skjorter, lær, army-bukser, langt hår, nagler osv.

Hvilket felt en opererer i i Pagan Metal varierer i hovedsak mellom to arenaer; internett og festivaler. En festival er en arena det er mulig å besøke, men en gitt festivals begrensede levetid, band og tilreisende tilhengere gjør hver enkelt festival til en egen kulturell hendelse, som skjer kun én gang. Her er det liten tid til utvikling, og for agenter til å kunne tilegne seg kapital som varer utover festivalens tidsramme³⁴. På internett har en i større grad mulighet til å delta i en kontinuerlig og varig arena, og til å tilegne seg kapital og makt i diverse fora.

Kapital: Kulturell kapital er særdeles viktig i Pagan Metal miljøet. Dette i form av blant annet kjennskap til flere av sjangerens band. Dess mer en vet om hvilke band som finnes, særskilt utenom de mest kjente, dess større kulturell kapital vil en inneha. Å kunne synge med på refrengene vil kunne fungere som en effektiv metode å uttrykke sin kjennskap (kulturell kapital). Dette kan tenkes å være viktig i sosiale sammenhenger, f.eks. på en festival. Men som jeg har skrevet tidligere er det ikke et fast miljø å dra til når en skulle føle for det. Derfor er internett blitt en viktig kanal for å uttrykke meninger og vise kjennskap. Å kjenne til tekstene som blir sunget, forbi ordlydene, vil også si noe om ens eventuelle kunnskap. Ved å lese kommentarer på f.eks. youtube.com eller artikler på metalsucks.com kan en se hvordan brukere argumenterer for at et gitt band, album eller sang er bedre eller dårligere enn andre sammenlignbare band, album eller sanger³⁵. Selv om emnene for diskusjonen er svært subjektive, uttrykker brukere kunnskap for å legitimere sine meninger, og avskrive andres som uvitende, kunnskapsløse og ugyldige.

³⁴ Det er verdt å nevne at agenter kan tilegne seg kapital ved å ha vært tilstede på konserter og festivaler, i og med at det understreker deres engasjement og seriøsitet tilknyttet musikken.

³⁵ F.eks: <http://www.metalsucks.net/2015/02/04/heathen-horde-drink-andor-go-to-battle-to-this-new-ensiferum-jam/>

“...’at stake’ in participation in the scene is the possession of subcultural capital and its rewards of prestige, self-esteem, community and identity. The corollary of the possession of subcultural capital is the possibility of ignominy, loneliness and ridicule.” (Kahn-Harris, 2006, s. 211). Kahn-Harris snakker her om deltakelse i metal-miljøet, med utgangspunkt i Bourdieu’s teori. Han mener altså at det som står på spill for agentene, er selve identiteten til agentene, og konstruksjonen av den. Dersom det er tilfellet, er sosial kapital den mest verdifulle i feltet. Dermed blir det viktig å erverve seg kulturell kapital, for å deretter omgjøre den til sosial kapital. En mulig konsekvens eller fare ved å delta er skam og ensomhet. Risikoen er altså at en kan “havne utenfor”. Metalheads er ofte “outsidere” i sine nærmiljø, dvs der de bor (Sam Dunn, 2005). Å bli en outsider i Metal-miljøet må derfor ansees som en stor fare. Kahn-Harris understreker at agentene i dette miljøet er svært dyktige til å “play the game”, slik at den reelle risikoen ved å delta er lav (Kahn-Harris, 2006, s. 211). Det vil si at miljøet tilbyr en følelse av tilhørighet, samt et lavrisikospill for å styrke eget selvbilde. Selv om det ikke nevnes eksplisitt, antar jeg at Kahn-Harris skriver om mannlige agenter. Kan det være mer enn dette som står på spill? For at agentene skal føle at deres individuelle engasjement og involvment har betydning og mening for feltet, må det må være noe å kjempe for. I fenomenet Pagan Metal kan det være vanskelig å finne en fellesnevner. Som tidligere nevnt, anser jeg Pagan Metal-scenen som en neo-stamme (med teori om Milieu i bakhodet). Mere riktig vil nok være å anse Pagan Metal som *flere* noe-stammer. Band fra forskjellige land synger om forskjellige pre-kristne kulturer. Det soniske uttrykket spriker fra ren Heavy Metal (f.eks Tyr) til Svart Metal (f.eks Moonsorrow). Konsekvensen av å anse scenen som én neo-stamme, er at det blir svært vanskelig å si noe om hva som står på spill. Ingen agenter er til en hver tid “Pagan Metal”. Konsumet av populærmusikk er en fritidssysse, som nødvendigvis kun må forstås som en del av, ikke hele, agentens liv, identitet, politiske orientering osv. For mange er konsum av musikk kun forbundet med moro. Det må også nødvendigvis gjelde Pagan Metal. Jeg har tidligere skrevet om hva som gjør Pagan Metal moro å høre på, og moro å se på konsert. De som er interessante i denne sammenhengen er tvert imot de som i større grad benytter Pagan Metal som en del av sin identitet og konstruksjon av denne. Det er kun et overordnet mål som en med godvilje kan anse som miljøets kamp, nemlig opposisjon mot kristendommen. Dette er endog en teatralisk

kamp for mange. Det er ikke opposisjoner og grupperinger innad i miljøet som har motstridende agendaer, og som er i stadig konflikt eller i kamp om maktposisjoner. Hver enkelt agent bruker musikken og miljøet rundt som byggesteiner eller legitimerende faktorer i sin identitetskonstruksjon. Altså, det er vanskelig å si om noe står på spill, men motstand mot kristendommen kan ansees som et overordnet "mål", noe som henger igjen fra sjangerens røtter i Svart Metal.

Disse agentene deltar også i Pagan Metal som en neo-stamme, altså, de er ikke til en hver tid involvert i scenen. Men det er noen punkt som alle har til felles, og det er 1) en tilbakevendende romantisering, 2) opposisjon mot kristendommen og 3) opphøyningen av den sterke.

For det første, 1) om det synges om Piktere, Vikinger eller andre folkeslag, ser alle tilbake. Det romantiseres i stor grad, uavhengig om det tekstlige baserer seg på historiske korrektheter, historisk fiksjon eller om det er fri fantasi og diktning. I romantisering inngår også bildet av harde og utilgivelige kår som overleveres og overvinnes, f.eks her i låta Hail to the Hammer av Tyr:

Longing eyes turn into the sun
Low in the winter
Grey as a wolf now the wind has come
Cold as a hunter

Ride across the sky, thunder roll and lightning fly
Gone is the summer
What will keep us warm in the winter
Tales of those who died, sword in hand in times gone by
Hail to the hammer, Hail to the hammer

Narrow eyes turn against the wind
Out from the ocean
Untill the day when we sail again

Life is a long pain³⁶

For hvem andre en den sterke kan vel overleve harde kår, kulde og smerter? Slik mørk romantisering er relativt vanlig. Tilbakevendingen kan være av den typiske romantiseringen, eller av mørk romantisering som vi har sett eksempel på nå.

Jeg bør også nevne et post-apokalyptisk perspektiv. Dette er noe mange band har, men ikke alle. I post-apokalyptisk mener jeg verdenen etter “det store slaget”, hva nå enn det måtte være. I denne verden er det kun det sterkeste folket som har overlevd, altså vikingene eller hvem det nå måtte være. Et nærmest overtydelig eksempel på dette er musikkvideoen til Stand Up and Fight av det finske bandet Turisas. Bandet er kledd i lær og pels, malt røde og svarte i ansikt og på armer. De kjører rundt i Mad Max-lignende kjøretøy rundt i et landskap som også godt kunne ha vært en del av Mad Max-filmen. Alt er øde og sola steiker. Følelsen av anarki og gjengstrukturer er overhengende. Og her kan kun de hardeste overleve. For å trekke inn det kvinnelige perspektivet i denne filmatiseringen, så er det også kvinner blant “de hardeste”, som ser vel så tøffe, sterke og dødelige ut som mennene³⁷.

For det andre, 2) er opposisjon er viktig, som regel mot kristendommen. Her kan vi trekke inn mere av Bourdieu’s teori, nemlig det som omhandler det historiske perspektivet. Bourdieu skriver at det er viktig å kjenne til et felts historie for å forstå dagens felt. Kristendommen og kirken har siden sjangerens oppstart vært motstander nummer én. Pagan Metal har en del av sin opprinnelse i Svart Metal, og slekter derfor på Svart Metal. Bathory, som var en av de første Pagan Metal bandene, hadde sin opprinnelse i Svart Metal. Kristendommen var naturlig nok fienden, mens satanisme og Satan ble kanalen for motstand. Bathory var intet unntak, og da bandet gikk over til å synge om norrøn mytologi - og derfor gikk over til å bli et Pagan Metal band - beholdt de kristendommen som fiende, men endret sitt eget ståsted. Satanisme ble byttet ut mot Paganisme, Satan ble byttet ut med Odin. Dermed var kanalen for motstand endret, mens fienden var den samme. Det interessante med dette er at en ved å gjøre dette, fremmedgjør kristendommen. Satan³⁸ tilhører kristendommen, dvs., uten kristendommen og

³⁶ Tyr - Hail to the Hammer (2002) fra plata How Far to Asgaard.

³⁷ TURISAS - Stand Up And Fight (OFFICIAL VIDEO), 2011

³⁸ Satan er latin for Fiende.

Gud er det ingen Satan. Selve eksistensen har opphav i kristendommen. Selv om satanister er bitre motstandere av kristendommen, er de en del av den. Så i fravær av kristendommens satan, eller fiende, blir Odin motstandernes symbol. Da spiller ikke motstanderne "på lag" med kristendommen lenger. Kristendommen er fremmedgjort, og hører ikke hjemme i denne delen av verdenen. "One Rode to Asa Bay" av Bathory er en tragisk fremstilling av kristningen som pågikk i norrøne tider. I de siste versene i sangen ser vi situasjonen fra en gammel manns perspektiv:

Just outside the circle of the crowd
One old man did stand
He looked across the waters
And blotted the sun out of his eyes with one hand

And his old eyes could almost see
The dragon ships set sail
And his old ears could almost hear
Men of great numbers call out Oden's hail

And though he did know already
Though he turned face towards sky
And whispered silent words forgotten
Spoken only way up high

Now this house of a foreign God does stand
Now must they leave us alone
Still he heard from somewhere in the woods
Old crow of wisdom say
"People of Asa land, it's only just begun"³⁹

³⁹ Bathory - One Rode to Asa Bay (1990) fra plata Hammerheart

Her minnes vi om kristendommens urimelige kristningsmetoder i historiske tider. Slik endres også rollene til kristendommen og deres motstandere/motsetninger. De kristne blir “onde”, og motstanderne har en rettferdig sak å kjempe, mot hva satanismen ga, som ofte var ren ondskap.

Det er ikke uvanlig at opposisjon og motstand spiller en nesten ikke-eksisterende rolle i bands tematikk og lyriske arbeid. Her er det vanlig at romantisering av kultur, sagn og eventyr og folkeslag står svært høyt. Men blant romantiseringen ligger det også melankoli, og en overhengende viten om at det gode og ekte snart skal ta slutt og bli nok et offer for kristendommens nådeløse kristning.

Og til slutt, 3) opphøyning av den sterke. Om det er skikkelser fra legender og myter, historiske personer eller generelle folk, er alltid styrke viktig. Catherine Hoad skriver følgende om begrepsbruket av “viking” i folk/pagan metal: “Largely disconnected from specific historical contexts, 'Viking' comes to denote a romanticised vision of hypermasculine warriors from the North.” (Hoad, 2013). Det som er interessant i utsagnet er påstanden om at romantiseringen og det bildet som skapes av vikinger, i stor grad ikke har noen historisk kontekst. Dette tolker jeg slik at bildet som skapes er feil, og det er ingen historisk kilde dette bildet bygger på. Det er i stor grad fantasien som har latt vikingene bli et nærmest overmenneske, hypermaskulin og så godt som uovervinnelig. Jeg kan gå langt i å forsvare utsagnet til Hoad, da det finnes flere eksempler som bekrefter dette. (Se f.eks Ensiferum - Battle Song eller Einherjer - Dragons of the North)

Men som med alt i denne verden, er ingenting svart/hvitt. Det er flere som synger om både krig, slag, helter, legender osv uten å overromantisere eller glorifisere. (Se f.eks Tyr - Ramund Hin Unge).

Det er uansett ingen tvil om at styrke er viktig. Denne styrken kan være i ren fysisk styrke, altså, å være sterkere enn dine fiender. Det kan også være å stå imot og å være tro, selv om du er en minoritet.

Ingen betviler vikingenes erobringer og ferdigheter på slagmarken. Men vikingene var i all hovedsak bønder, og de var dyktige handelsmenn (Vikingkvinner, 2016). Hvorfor opphøyes den krigerske siden? Som etterkommere av vikinger, kan vi hevde å ha “viking-blod”.

Gjennom å tilegne vikingene hypermaskuline trekk og styrke, kan det tenkes at en tilegner seg

selv disse trekkene. Vikingene ble gjennom en blodig prosess konvertert til kristendommen. Ved å ta i bruk vikingenes styrke, kan en nå avstå fra kristendommens doktriner og lære, og “rense” landet for “kvitekrister”⁴⁰. Selv om det ikke ligger forskning til grunn for en slik sammenlignelse, er alle klar over biologiens grunnleggende lover. Dersom en er etterkommer av vikinger, vil en ha vikingeblood, som gir rett til frihet.

Ved å tilegne vikinger styrke, tilegner en seg selv styrke. En kan forstå metal-heads som en minoritet blant majoriteten i en samfunnsmessig kontekst. Den styrken en tilegner seg selv kan muligens være en strategi for identitetskonstruksjon. Det forsvaret og legitimerer ens identitet, ens meninger og gir ens posisjon og eksistens mening og årsak. Ikke bare er musikken styrkende, men en kan finne (angivelig) politisk, historisk og biologiske faktorer i det tekstlige ved musikken som bidrar til konstruksjon og arbeid med identitet.

3.0 Kvinner i Metal

-You were wearing hotshorts in one of the videos. How did that come about, how did you feel?

-Well, that was actually shortly, a couple of months after the pregnancy, and it was [...] actually something I decided for myself, so why not?⁴¹ (Bill Zebub, 2009)

Heavy Metal har i mange tiår blitt anklaget for svært mye, alt ifra å forårsake massedrap til bruk av narkotika (Sam Dunn, 2005). Når det gjelder kvinner, blir Heavy Metal ansett som en maskulin arena der undertrykking, opprettholdelse av kjønnsroller, sexifisering og objektivisering er det normale. (Walser, 1993; Vasan, 2016; Patterson 2016; Hill 2016; Kahn-Harris, 2006). Hører du på Mötley Crew's 'Girls Girls Girls', eller enda verre, ser på musikkvideoen, levnes det lite tvil om hvorvidt anklagene har noe for seg. Og det finnes mange flere eksempler. Men hva med Pagan Metal? Sjangeren oppfyller svært mange av klisjeene knyttet til Heavy Metal generelt. Blant annet er det et mannsdominert miljø⁴². Både

⁴⁰ Einherjer - Naar hammeren heves (1997) fra plata Far, Far North

⁴¹ Vokalisten i Leaves Eyes svarer på spørsmål om valg av utfordrende klær.

⁴² Weinstein (2013) bekrefter at Pagan Metal er dominert av mannlige musikere, men at hun i en undersøkelse fant ut at 13,7% av bandene hadde minst ett kvinnelig medlem. Mine antagelser er at dette er langt mere enn i andre metal-sjangre, selv om jeg ikke kan bekrefte dette. Hun skriver videre, slik jeg har nevnt, at kvinnene svært sjeldent spiller el-gitar eller trommer, men at de synger eller spiller tradisjonelle instrument. Undersøkelsen er svak; kun 58 band ble undersøkt. Encyclopedia Metallica hadde på den tiden 1538 band oppført under sub-sjangeren.

fans og utøvere har ofte langt hår og kler seg i svart og i lær. Selv om scenen er mannsdominert, er det ikke uvanlig å finne kvinnelige medlemmer i Pagan Metal band. Dessuten synges det svært sjeldent om åpenbare seksuelle tema. Men det betyr ikke nødvendigvis at kvinner ikke seksualiseres eller undertrykkes, eller at kjønnsroller er uvesentlig. Forskningen hevder at kvinners fremste rolle i metal - i hvert fall hva menn angår - er å være til stede for å glede menns øyne. (Patterson, 2016; Vasan, 2016; Hill 2016). I denne delen vil jeg se nærmere på kvinners rolle i Pagan Metal, og om hvorvidt sjangeren bidrar til diskriminering og undertrykking.

3.1 Fravær av kvinnelige instrumentalister

-Is having kind of a tough persona on stage, is that important to you?

*-Yeah, because I am though on stage, you know, I feel strong on stage.*⁴³ (Sam Dunn, 2005)

At et overveldende flertall av musikerne i Metal er menn er ingen nyhet. De få kvinnene som spiller i slike band spiller sjeldent de typiske band-instrumentene, som gitar, bass eller trommer. Litteraturen belyser flere problematiske aspekter for kvinnelige musikere. Bayton trekker frem Friths forskning i sin tekst hvor hun skriver om "... the extent to which girls and young women [...] are restricted in their leisure pursuits compared to boys/young men." (Bayton, 2006, s.347). Videre legger hun frem flere hardtslående argument og forklaringer på hvordan denne begrensningen finner sted, som igjen nødvendigvis blir en av de ledende årsakene til kvinners fravær fra rock og metal. Blant disse er penger, tilgang, transport, rom og miljø.

Å drive med musikk medfører relativt store utgifter, noe som gjør inngangsporten smal for mange kvinner. Hun poengterer at selv om lik lønn for likt arbeid er et faktum, betyr det relativt lite generelt sett. Flere unge menn enn unge kvinner har en deltidsjobb. Mange kvinner opplever nok også et press på å bruke penger på blant annet sminke, en utgift menn (flest) ikke har. Og å spille i band koster. Altså, kvinner/jenter er dårligere økonomisk stilt, og har derfor vanskeligere for å kunne kjøpe seg instrument og begynne i band.

Tilgang, det vil si sosial aksept, til utstyr er nok et viktig poeng. De typiske rocke-

⁴³ Angela Gassow, vokalist i Arch Enemy.

instrumentene blir tradisjonelt klassifisert som gutte-instrumenter. Mange jenter opplever at foreldre og lærere “neker” de tilgang på slike instrument, og der de har tilgang tar ofte gutta over. Susan McClary, en sentral figur i musikkforskning på forholdet mellom musikk, kjønn og seksualitet tar også opp dette som et problem:

... women are discouraged through more subtle means from considering themselves as potential musicians. As macho rock star David Lee Roth [...] observes: “What if a little girl picked up a guitar and said ‘I wanna be a rock star.’ Nine times out of ten her parents would never allow her to do it. We don’t have so many lead guitar women, not because women don’t have the ability to play the instrument, but because they’re kept locked up, thought to be something else. (McClary, 1991, kap. 7)

Transport trekkes også fram som et hinder for kvinner. Hun sier at det er mindre sjanse for at unge kvinner har egen bil, i tråd med at kvinner oftere har dårligere økonomi. Det betyr at de har det vanskeligere for å komme seg på øving. Jeg ser ikke på dette som en avgjørende faktor, og det er svært mange dette ikke vil gjelde for. Dette går først og fremst på geografisk bosted. De fleste har også foreldre eller andre kjente som kan kjøre. Det kan på den andre siden tenkes at foreldre vil være mindre villig til å kjøre jenter til bandøvelse enn gutter, i tråd med den sosiale aksepten jeg nevnte ovenfor, som også begrenser deres adgang til gitte instrumentgrupper. Bayton trekker også fram tilgang på privat rom. Få kvinner, sammenlignet med menn, har private rom. Menn har ofte kontor eller andre, private rom som regnes som deres, mens kvinner derimot, ikke har det. Derimot er det slik at de offentlige rommene i huset (kjøkken, stue etc.) klassifiseres som kvinnens domene. Dette argumentet gjelder nok i mye mindre grad for de som bor hjemme med foreldre, der barn ofte har sitt eget rom. Da kommer klasse inn i bildet; i lavinntekts- familier kan det tenkes at barn oftere må dele rom enn ellers. For voksne kvinner med samboer vil dette kunne være en aktuell problemstilling. Til slutt nevner hun også medmusikere/miljø; de mannlige musikerne vil ikke spille med jenter. Med dette kan vi se hvordan flere faktorer i hverdagen spiller inn på jenters fritidsmuligheter og valg av disse, og at dette er en direkte, men muligens ikke eneste, årsak til at så få jenter spiller el-gitar, bass eller trommer. Dermed blir det som regel slik at de kvinnelige medlemmene synger eller spiller tradisjons-instrument. Jeg mener at forklaringen i mangelen på kvinnelige gitarister eller trommiser i sjangeren i stor grad ligger her; svært få jenter generelt spiller rocke-instrument. Dette er en konsekvens av samfunn, miljø og kultur,

og sjangeren kan derfor ikke stilles til rette for å ikke la kvinnelige musikere komme frem; det finnes rett og slett for få kvinnelige musikere.

3.2 Kvinnelige tilhengere

Walser (1993) skriver i *Running with the Devil* at det har vært relativt likevektig kjønnsbalanse på Heavy Metal-konserter siden midten av 80-tallet. For enkelthets skyld kan vi anta at det er en nogen lik balanse i Pagan Metal-scenen også. Vasan (2016) og Patterson (2016) skriver begge om at det finnes to typer kvinner som deltar i Metal-scenen. De som er genuint opptatt av musikken, og de som er der for å få mannlig oppmerksomhet. Disse to typene kler seg forskjellig. Den første gruppen kler seg som menn i sjangeren; svarte klær, militærkamouflasje, for store t-skjorter etc. De “skjuler” kjønnet sitt i uniformen (Patterson, 2016). Det kan også tenkes at de adapterer de kleskodene som gjelder i miljøet, uten at kjønn virker inn. Den sistnevnte gruppen kler seg kvinnelig; høye hæler, nettingstrømper, magetopper etc. Disse er primært ute etter oppmerksomhet fra menn (Patterson 2016; Vasan 2016). Menn i metal blir i litteraturen beskyldt for å anse kvinner som objekter for deres begjær, og at de er med på å oppdrive den sistnevnte typen kvinner. Den første gruppen (genuint interesserte kvinner) opplever deltagelsen i scenen dikotomisk. Forholdet mellom “power” og “restrictions” for kvinnelige deltakere i Metal-scenen er komplekst og innviklet, og begge kan gå inn i hverandre. (Patterson, 2016). De vil nødvendigvis også være i stadig forandring og forhandling, og vil oppleves unikt for hvert individ. Sannsynligheten for store forskjeller mellom ulike geografiske miljøer er også stor. Selv om temaet er enormt, vil jeg nå forsøke å presentere dikotomien kvinner i Metal-scenen kan oppleve, forklart gjennom intervjuer⁴⁴. Både Patterson og Vasan har intervjuet flere kvinner som deltar i Death Metal-miljøet, en annen kategori for Extreme-Metal. Disse kvinnene forteller om en følelse av å være låst i sitt kjønn i dagliglivet. De har lite “power”, og samfunnet har klare idéer om deres rolle, hvordan de skal være og hvordan de skal oppføre seg. Flere av kvinnene føler også at samfunnet har klart definerte idéer og meninger om hvilke klær og hvilket utseende som er godkjent. Patterson (2016) skriver om egne erfaringer, og om at hun var lei av å være et/føle seg som et objekt. Hun begynte å gå med band-skjorter. Hun visste hvordan det var å være et objekt, og hvordan dette skapte et utseendepress, “But wearing the shirt, I could refuse to

⁴⁴ Empirien her er av svak karakter. I underkant av 10 kvinner har blitt intervjuet, de fleste i USA.

participate and in the process gain strength to assert an identity of power.” (Patterson, 2016, s. 264). Hun beskriver hvordan hun kunne flykte fra samfunnets forventninger i Death Metal-miljøet. I det ekstreme miljøet kunne også kvinner kanalisere sinne, angst og frustrasjon på lik linje med menn, og Patterson sier selv at “I used the death metal scene, and the live-event space in particular, to temporarily experience ‘no genders’.” (Patterson, 2016, s. 263)

Flere av kvinnene forteller om en følelse av “empowerment”, og en frihet fra seksualiserte blikk og meninger om hvordan *hun* skal være.

I felt freedom there, because for once I could feel invisible, blend into the crowd, not be looked at; I could transcend my body and the world of romance. I would stand right in front of the speakers, and with the onslaught of raw sound feel what Bogue (2004) calls ‘a dissolution of self’ and what Rosemary Overell calls ‘brutal affect’ (2011). Not only would I feel a sense of genderlessness, getting lost in the experience, I would cease to be a separate self. (Patterson, 2016, s. 263)

Kvinnene forteller om en følelse av å ikke passe helt inn i de rammene de mener samfunnet har gitt dem, og at de ved å delta i denne scenen finner tilhørighet. Weinstein (2016) snakker også om kvinnelig makt, men forteller i motsetning til Patterson og Vasan om hvordan “sexiness” gir makt:

Within the general culture, women were trying to come to terms with their newfound power in the 1980s (their purchasing power from jobs), but were ambivalent about ‘becoming men’ in the no-make-up, pantsuit-wearing version of feminists purveyed by the media. The women in mainstream heavy metal, the few on stage, but the many in MTV videos and pictured in ‘candid’ with glam metal performers in magazines, were the antithesis of those ‘ugly feminists’; they were hyper-sexy. As Madonna pointedly demonstrated, sexiness is power and young women got that message. (Weinstein, 2016, s. 47)

I stede for å “gjemme” kjønnet sitt, slik Patterson beskriver, forteller Weinstein her at kvinner heller *fremhever* kjønnet sitt for å oppnå makt. Derimot blir det ikke nevnt om *hvorfor* det gir makt. Viser tryggheten på sitt kjønn og sin kvinnelige identitet styrke, som igjen omgjøres til sosial makt, eller “tillates” det mere makt fra de mannlige aktørene, av den enkle grunn for at “hun er fin å se på”? Et svar er umulig å gi, men dette viser at kvinner kan oppnå makt med forskjellige strategier.

3.3 Kjønnrelaterte restriksjoner

Kvinnene Vasan (2016) har intervjuet viser også en bakside av medaljen. De opplever å ikke bli tatt alvorlig av gutta i miljøet, og at de må “fight twice as hard as men to ‘earn their place’ in the scene” (Vasan, 2016). I følge McClary gjelder dette i like stor grad for kvinnelige utøvere. “Women on the stage are viewed as sexual commodities regardless of their appearance or seriousness” (McClary, 1991) noe som betyr at kvinner har en barriere å trenge igjennom før de vil bli tatt på alvor. “Cost Reduction”, som Vasan skriver om, handler om at kvinner kan redusere effekten og påvirkningen det påståtte kvinnehatet har på dem. Kort fortalt, for å kunne fortsette å delta i miljøet, avskriver de nærmest muligheten for at miljøet er kvinnefiendtlig. Dette gjøres blant annet ved å *ikke* sette seg inn i tekster, og overse tydelige signal gjennom bandbilder etc. Dette gjør det mulig for dem å delta i en scene der de i utgangspunktet ikke er velkommen. Hill (2016) skriver om hvordan kvinner kan oppleve å ikke bli ansett som en ekte tilhenger, både av mannlige tilhenger, men ikke minst akademikere:

...when [...] metal are thought of as masculine [this] is the result of constructed understandings of gender, not the cardinal qualities of the music. [...] the naturalized hierarchy that places men upon the stage and/or positioned in the audience as the ‘real fan’ whilst women are relegated to the subordinate role of the groupie. (Hill, 2016, s.301)

Hawkins poengterer også at “a person of ethnic minority will assert herself as part of a group, at the same time that the group will identify itself as different from a dominant group” (Hawkins, 2002, s.13). Selv om dette ikke er siktet mot kvinner generelt, er sammenhengen nærliggende. Det hele dreier seg om at det er vanskelig for kvinner å bli tatt på alvor av menn, spesielt i mannsdominerte miljø. Deres engasjement og opplevelse av musikken, eller deres seriøsitet som musikere, overskygges av deres kropper i relasjoner med menn. I følge McClary er dette er gammelt problem.

For women’s bodies in Western culture have almost always been viewed as objects of display. Women have rarely been permitted agency in art, but instead have been restricted to enacting - upon and through their bodies-the theatrical, musical, cinematically and dance scenarios concocted by male artists. Centuries of this traditional sexual division of cultural labor bear down on Anderson (or any women performer) when she performs, always threatening to convert her once again into yet another body set in motion for the pleasure of

the masculine gaze. It may be possible for men in the music profession to forget these issues, but no woman who has ever been on a stage, or even in front of a classroom, can escape them. (McClary, 1991, Kap. 6)

3.4 Problemer med forskningen

Metal beskrives som ”male-dominated” (Walser, 1993), og som maskulint (Bayton, 2016; Vasan, 2016; Patterson, 2016; Kahn- Harris 2006). Hill (2016) problematiserer dette, og mener også at forskningen ikke tar de kvinnelige deltagerne i scenen på alvor. Forskningen mener bestemt at metal eksplisitt innehar maskuline kvaliteter og verdier, men sliter med å svare på hvorfor en del kvinner liker denne musikken, som oppleves fra akademisk hold som en destruktiv form for “leisure activity” og “identity work” for kvinner (Hill, 2016). Hill poengterer at metal ikke er maskulint, men at maskuliniteten er en verdi som er menneskelig tildelt.

De aller fleste som liker metal, oppdaget musikken i ungdomstiden. Dette er en tid da mange føler et fravær av makt og kontroll (Walser, 1993, s.152). Dette er felles for menn og kvinner, og begge kan være på søken etter kontroll. Metal kan for mange virke “empowering”, og tilby følelsen av makt og kontroll som ellers er fraværende. Dette er dog ikke alene nok til å trekke mennesker inn i denne musikken; de må også like hvordan musikken klinger.

Forskningen på kjønn i metal-scenen (eksplisitt) har så vidt jeg kan se tre store feil, som er 1) Forskningen behandler menn som en uniform organisme, 2) Intervjuobjektene som brukes er, i metal-scenen å regne, gamle og 3) Interessen for kvinnelige musikere i miljøet er for lav.

La meg forklare; punkt 1) Menn oppfattes i stor grad som en kollektiv enhet der tankesett, holdninger og verdier er like. Det er ikke rom for forhandling eller forskjeller. Vasan (2016) nevner at det *kan* finnes menn som ikke har sexistiske holdninger, eller kanskje til og med er feminister, men avskriver umiddelbart relevansen av slike individer, da “such attitudes are insufficient to combat the dominant ideologies of the subculture.” (Vasan, 2016, s. 278) Hun forklarer videre at selv om slike menn *kan* finnes, vil de gjøre som den gemene hop; nemlig å undertrykke kvinner, selv om de mener å gjøre det eller ikke. Dette holder ikke vann, og menn burde i større grad inkluderes i forskningen. Walser (1993) gjorde det til en viss grad, men han hadde ikke fokus på relasjoner og forhold mellom kjønn.

Punkt 2) Kvinnene som blir intervjuet er som regel rundt 40 år. Historiene de forteller er absolutt av interesse og relevans, men historiene må forstås som historiske, ikke som dagsaktuelle, selv om kvinnene fremdeles er aktive i miljøet. En del av teoriene, f.eks. "Cost-Reduction" som Vasan snakker om, kan godt passe inn med de eldre intervjuobjektene, men om teorien fremdeles er relevant er uvisst. Vi får ikke høre hva unge kvinner i dagens scene opplever, noe som er problematisk da miljøet i stor grad består av ungdommer.

Og til slutt, punkt 3) Profilerte kvinnelige musikere i miljøet blir nesten ikke diskutert, og deres stemme er ikke ansett som interessant. Eksistensen anerkjennes, men blir i academia nærmest feid bort som irrelevante og uinteressante unntak. Miljøet er autonomt, og dets agenter er autonome, også kvinnene.

Selv om jeg i stor grad kun har skrapet overflaten om hva angår kvinner i metal-scenen, mener jeg at det er viktig å ha noe kunnskap om og ha diskutert noe rundt kvinners rolle i metal.

4.0 Analyser

I denne delen vil jeg ta for meg fire ulike musikkvideoer, og analysere dem i baklys av temaene jeg har gjennomgått tidligere⁴⁵. For å begrense valgmulighetene og hjelpe meg i å gjøre et utvalg av empirisk materiale, har jeg satt noen kriterier som uttrykkene må oppfylle. Disse er 1) alder. For å kunne ta 'temperaturen' på dagens miljø så godt som mulig, kan ikke uttrykket være lagd før 2010. Bourdieu mener at historie er svært viktig for et felt, men i denne sammenhengen mener jeg at det er lite interessant å se på hva band mente for 20 år siden. 2) popularitet. For at empirien skal ha en noenlunde relevans, må produktet være relativt populært innad i miljøet. Begrepet 'populært' er et relativt begrep, som betyr at jeg selv må sette grensene for hva jeg anser som populært nok. Jeg har satt et absolutt minimum på 1 million visninger. Og for det tredje, 3) jeg skal ikke velge et uttrykk med baktanker. Uttrykkene jeg har valgt ut er: Ensiferum - In My Sword I Trust, Finntroll - Solsagan, Korpiklaani - Ämmänhauta, og Eluveitie - Call of the Mountains.

I disse analysene vil jeg ta for meg tre ulike sider ved uttrykkene; tekst, sonisk uttrykk og visuelt uttrykk. Det er vanskelig å skille disse fra hverandre, da tekst ofte har direkte

⁴⁵ En musikkvideo er et produkt med mange involverte mennesker. Det inkluderer blant annet skuespillere, regissør, kameracrew etc. Jeg vil likevel, for enkelhets skyld, omtale filmene utelukkende som bandenes intellektuelle eiendom og arbeid.

påvirkning på både musikk og bilder, og musikken også dikterer enkelte aspekter ved videoen⁴⁶. Jeg vil først se på musikken, både tekst og sonisk, før jeg tar for meg det visuelle, men jeg vil trekke inn f.eks. soniske element under drøfting av f.eks tekst, der det er naturlig.

4.1 Ensiferum - In My Sword I Trust

Det første uttrykket jeg valgte ut er Ensiferums 'In My Sword I Trust' fra 2012. Videoen ligger ute på tre kanaler på youtube.com, og har til sammen rundt 2 millioner treff. Ensiferum er et finsk band, og var et av mange finske band som gjorde det stort på starten av 2000-tallet, og brakte stor popularitet til sjangeren. Bandet har gjennomgått en del skift i besetningen, men har opprettholdt populariteten sin. På Facebook har de litt i underkant av 600.000 liker-klikk. Ensiferum er et aktivt live-band, og har i tillegg til å ha spilt i de fleste europeiske land, også spilt i Asia og Amerika. De er ofte å finne på festivaler, og har spilt på blant annet Wacken Open Air i Tyskland flere ganger. I 2008 deltok de på Paganfest Europa Tour sammen med Moonsorrow, Týr og Korpiklaani og Eluveiti. Samme år dro de på Paganfest USA tour med Turisas, Eluveiti og Týr. Bandet er for tiden signert av Metal Blade.

Besetningen består av:

Petri Lindroos - vokal, solo og rytmegitar

Markus Toivonen - solo og rytmegitar, vokal

Sami Hinkka - bass og vokal

Janne Parviainen - trommer

Netta Skog - keyboard og vokal

4.1.1 Tekst

Many men have crossed my way
Promising peace and my soul to save
But I've already heard it all
I've seen what they made with their freedom
But I, I have no need for your god
The shallow truth of your poisonous tongue

⁴⁶ For et svært godt eksempel, les "Nature and Nation: National Identity and Environmentalism in Icelandic Popular Music Video and Music Documentary" av Nicole Dibben (2009).

Brothers, it's time to make a stand
To reclaim our lives
Because only steel can set us free

Rise my brothers, we are blessed by steel
In my sword I trust!
Arm yourselves, the truth shall be revealed
In my sword I trust!
Tyrants and cowards for metal you will kneel
In my sword I trust
'Til justice and reason will wield
In my sword I trust

The sword that shimmers in my hand,
Do you have the mind to eat the guilty flesh?
To drink the blood of those who are to blame?
The time of change is here, unveil your blade!

Rise my brothers we are blessed by steel
In my sword I trust
Arm yourselves the truth shall be revealed
In my sword I trust
Tyrants and cowards for metal you will kneel
In my sword I trust
'Til justice and reason will wield
In my sword I trust

Cling your souls to your god
Kneel, obey, follow their laws
Deceit, subjugate, cherish their greed
Disdain verity, glorify futile faith

O Old Man,
Bring me a fiery fur coat
Put on me a blazing shirt
Shielded by which I may make war
Lest my head should come to grief
And my locks should go to waste
In the sport of bright iron
Upon the point of harsh steel
[Kalevala]

Rise my brothers we are blessed by steel
In my sword I trust
Arm yourselves the truth shall be revealed
In my sword I trust
Tyrants and cowards for metal you will kneel
In my sword I trust
'Til justice and reason will wield
In my sword I trust
In my sword I trust (Ensiferum, 2012)

Tekstens tematikk er vikingers (Pagans) motstand mot kristningsprosessen. Det hele introduseres av en oppgitthet mot kristning, som fort utvikler seg til å bli motstand av voldelig karakter, selv om det ikke er klart gjennom teksten om motstanden er i angrep eller i forsvar. Det kan tolkes begge veier, men videoen gir noen pekepinner som jeg vil komme tilbake til senere.

Tekstlig benyttes ord som "I", "Us", "We" og "Our" i stor grad. Refrenget åpner med en adresserende og inkluderende linje; "Rise my brothers, we are blessed by steel". Den hyppige bruken av "jeg" samt fellesbetegnelse "vi", "oss" og "vår" gir en sterk følelse av individualitet, *samt*, tilhørighet i en gruppe der "jeg-et" er en del av "oss", og "jeg" er, som mine brødre, "blessed by steel". "Jeg-et" står som en nøkkelrolle i "oss", og "jeg-et" er en

likeverdig del av fellesskapet. Følelsen, eller underbygningen, av individualitet er en vanlig del av Metalens ideologi (Spracklen, 2015). Samholdet, som teksten spiller på, fungerer som samlende, uten å konformere. Individualitet og individets styrke er sentralt og viktig, og spiller en stor rolle i og for fellesskapet, som står som en enhet av ren styrke.

Versene growles, en individuell sangstil vanlig i metal, men som et motanker synges det 'normalt' og kores i refrenget. Growlingen oppleves som en individuell og sterk sangstil, mens koringen åpner opp for fellesskap og allsang. Refrenget er bygd opp av et call and response-mønster, der vi hører 'vår' leder rope ut til 'oss', krigerne, og 'vi' svarer "In my sword I trust!". Dette gir en sterk følelse av samhold og fellesskap fremfor individualitet, og gjør oss kampklare mot en felles fiende. Sammen skal 'vi' vise de andre at vi er sterkere. Individets rolle og styrke blir understreket i verset, og kommer til sin fulle rett i refrenget, der individet trives og vokser i samhold med flere andre sterke individ.

“Brothers, it's time to make a stand
To reclaim our lives
Because only steel can set us free”

Dette er relativt typisk for Pagan Metal band; ikke nødvendigvis i en slik struktur, men blandingen av growling og clean-vokal i samme sang. Koring er også normalt. Interessant er deres inklusjon av et vers fra Kalevala⁴⁷. Verset er oversatt til engelsk. Det som er interessant er at de har kuttet ut en del av verset, slik at de kan tilpasse det det hedenske uttrykket.

“O Old Man,
Bring me a fiery fur coat
Put on me a blazing shirt
Shielded by which I may make war
Lest my head should come to grief

⁴⁷ “Kalevala er et finsk nasjonalepos. Folklore samlet på 1800-tallet av Elias Lönnrot. Blir omtalt som “the lost national epic”. Var svært viktig under konstruksjonen av nasjonalfølelse i sin tid. [...] Diktet har hatt stor innflytelse på finsk kunst og samfunnsliv.” (Haugen, Morten, 2016, 28. april). Kalevala. I Store norske leksikon. Hentet 17. januar 2017 fra <https://snl.no/Kalevala>.

And my locks should go to waste
In the sport of bright iron
Upon the point, the point of harsh steel”
(Ensiferum 2012)

Dette verset er hentet fra runo 43, et av de få versene som tar for seg krig . Egentlig begynner verset slik:

O Old Man, God Known To All
Heavenly Father
Bring me a fiery.....

For å “avkristne” Kalevala har de fjernet denne delen av teksten (Lucas, 2013). De står igjen med et viktig symbol av nasjonal karakter. Teksten kan i så måte ikke klandres for å være kvinnefiendtlig. Det eneste noen vil kunne reagere på i den sammenhengen er bruken av ordet “Brothers”, i stedet for en kjønnsnøytral betegnelse. På den andre siden mener Spracklen at det er gjennom bruken av gamle nasjonalsymbol og tekster om krig at bandene fremmer gammeldagse patriarkalske hegemoniske verdier (Spracklen, 2015). Ved å inkludere et vers fra Kalevala har Ensiferum benyttet seg av en av de største nasjonale og kulturelle skattene de har. Det synges om et fellesskap av menn (brothers) og om krig, samt at Ensiferum har tatt i bruk Finlands største litterære nasjonale skatt. Det er også innslag av folkemusikalske element her, og Kalevala-verset synges over en folkeaktig tone .

“Cling your souls to your god. Kneel, obey, follow their laws. Deceit, subjugate, cherish their greed. Disdain verity, glorify futile faith.” Store deler av teksten dreier seg om “oss”, “vi” og “jeg”, men denne delen retter seg mot et “du” eller “dere”. Her settes kristne i et nedverdiggende syn. Kristnes liv beskrives fra noen som står utenfor på en negativ måte, og det hentydes til at kristne er slaver for sin gud og at de ikke lever et liv i frihet. I refrenget synges det også “Tyrants and cowards for metal you will kneel”. Disse verselinjene gjør at uttrykket dras inn mot “chauvinistiv Paganism”.

Ved å synge om sine forfedre, og ved å romantisere rundt krig, bidrar band til å gjenskape patriarkalske og hegemoniske strukturer der mannen er øverst. De viser oss hvordan menn er menn, og kvinner er kvinner (Spracklen, 2015). Appellen ligger i at i disse tekstene kan de som har mistet makt i moderne tid, unge hvite arbeider- og middelklasse menn, finne styrke. De kan finne en medfødt rett til makt og kontroll. "...folk metal remains central to the ongoing construction [...] that makes the power of Western, instrumental whiteness and hegemonic masculinity invisible, while ironically being in plain sight." (Spracklen, 2015). Dette er ideologier metal generelt blir tildelt. (Walser, 1993; Kahn-Harris, 2006; Spracklen, 2015). Ut ifra hva vi har sett så langt, kan vi si at Ensiferum passer inn i en slik beskrivelse. Teksten fremhever individuell styrke innad i et fellesskap, med en "vi er bedre enn dere"-attitude.

4.1.2 Musikk

Musikken vi hører faller rett inn i den musikalske doxa jeg har beskrevet tidligere; hard metal med melodiose fraser. Det er ingen tradisjonsinstrumenter med i sangen, men gitaren spiller en folkeaktig moll-melodi under Kalevala-verset. Melodien ellers i musikken kan ikke knyttes direkte til folkemusikk, men vi finner både livlige fraser (riff/refreng) og langsomme, vakre melodier (gitar, synth og kor under vers). Det melodiose gjør, som nevnt tidligere, musikken lett tilgjengelig og lett å like. Koringen i refrenget hjelper også på å "folkeliggjøre" musikken.

4.1.3 Visuelt

Vi befinner oss i det som ser ut som en middelalderborg. Bandet står som om de spiller live, fullt utstyrt med instrumenter, med krigsmaling i ansiktet og kilter og lær. Det klippes hyppig mellom bilder av denne live-oppstillingen og stillbilder der de blant annet er utstyrt med våpen i kamp. Disse bildene er i en autensitets-konflikt, men slik anakronisme er relativt vanlig for sjangeren. Bandet er tydelig krigersk. Vi ser også bilder av andre middelalder-folk, tilsynelatende lykkelig. Men ganske raskt ser vi en mann i en gapestokk, etterfulgt av bilder av en prest (eller en annen kristelig leder) ved siden av en konge (eventuelt greve eller en annen person med makt og rikdom). Vi får inntrykk av at de kristne, med soldater, undertrykker folkene, og vi ser bilder av sverd mot Petri. Etterhvert ser vi han i et fangehull med store lenker. Vi sympatiserer med bandet og

befolkningen. Når refrenget kommer bryter Petri opp lenkene. I andre vers ser vi begge sider gjøre seg klare for kamp. Kampen starter under soloen etter verset. Bandmedlemmene går til angrep og dreper overgriperne med sverd, spyd og øks. Etter frigjøringen fra de kristne, feires det med drikke. Gjennom videoen ser vi et folk som blir undertrykt, og deretter gjør et voldelig opprør, 'legalisert' av den tidligere undertrykkingen. Dette er i tråd med teksten, som har voldelig opprør mot kristningen som tema. Det gir et sterkt inntrykk av den krigerske mannen, som tar kontroll og makt, og som fjerner fiender slik at han kan være slik han vil. I direkte konflikt med det Spracklen mener er opphøyningen av den krigerske sterke mannen, som igjen viser hvor kvinnen står, deltar Emmi⁴⁸, den kvinnelige keyboardisten, i krigen. Dette er også i konflikt med teksten til Ensiferum som tydelig sier "Brothers", men at hun er med viser at hun er likeverdig, og en del av fellesskapet. Trekker vi inn tidligere diskuterte tanker fra Vasan, Patterson og Hill, kan dette igjen virke som en "genderless" ideologi. Så lenge 'du' tenker som 'oss' er ditt kjønn ubetydelig, og alle blir en del av en større sfære der kjønn blir uvesentlig. Ideologi, livssyn og levesett blir de viktige katalogiserende faktorene.

Kjønnsrollene viskes ut i denne musikkvideoen. Under refrenget er Emmi også med på å kore responsen "In My Sword I Trust". Det ropes ut til "Brothers", men Emmi blir altså med på å svare. Dette ser vi visuelt i videoen og det kan høres i musikken. Dette er også med på å viske ut kjønnetheten til musikken, og det viser tydelig at kjønn er av uinteressant karakter. Idéen om at metal er mandig, aggresjon er mandig og opprør og motstand er mandig, blir utfordret av Emmi. Hun viser at disse egenskapene er menneskelig, ikke maskulin (Hill, 2016 s. 300).

4.1.4 Avrundende tanker

I denne nokså korte analysen av Ensiferums "In My Sword I Trust" har jeg sett på de aspektene ved uttrykket som kan tenkes å omhandle kjønn. Jeg har også omtalt inklusjonen av Kalevala-verset, da Spracklen mener at det er blant annet gjennom romantisering av nasjonale skatter, verdier, ideologier og myter at kvinner undertrykkes. Ensiferums uttrykk virker å være i konflikt med Spracklens tanker; Emmi er ikke bare med i bandet, men hun er en

⁴⁸ Keyboardisten i bandet da filmen ble lagd. Hun har senere forlatt bandet. Netta Skog (kvinne) har tatt over rollen som keyboardist. Hun har tidligere spilt i Turisas.

likeverdig part. Hun svarer på kamprop, og hun tar del i den blodige konflikten vi ser i musikkvideoen. En interessant detalj er å se 4m57s ut i videoen. Der ser vi den onde kongen, som tidligere fikk halsen skåret over av Petri, sitte sammen med sin drapsmann i et stort gilde. Det viser tydelig at det hele er rent teatralisk, uten at det prøver å være noe annet.

4.2 Finntroll - Solsagan

Det finske bandet Finntroll ble i 1997 startet opp av Teemu "Somnium" Raimoranta og den svensktalende (men finske) vokalist og tekstforfatteren Jan "Katla" Jämsen. De syntes at svensk hørtes mere troll-aktig ut en finsk, og valgte derfor å skrive tekstene sine på svensk. Selv om bandet siden den gang har gjennomgått mange endringer i besetning (deriblant er hverken Raimoranta eller Jämsen med lenger), har de holdt fast ved svenske tekster. Jämsen fungerer idag som tekstforfatter for bandet. Bandet er idag signert av Century Media.

Bandet består idag av:

Samuli "Skrymer" Ponsimaa - gitar

Henri "Trollhorn" Sorvali (studiomusiker) - keyboard og gitar

Sami "Tundra" Uusitalo - bass

Mikael "Routa" Karlbom - gitar

Aleksi "Virta" Virta - keyboard

Mathias "Vreth" Lillmåns - vokal

Heikki "Mörkö" Saari - trommer

Navnet Finntroll kommer fra en finsk legende om to kristne herrer (antakeligvis prester) som skulle gå fra Sverige til Finland. De hadde med seg et følge, som alle ble drept av en vill mann med et vilt og ur-aktig utseende. De to prestene overlevde, og brakte med seg historien om Finn-troll. Bare i navnet ligger det mye interessant. De tar tak i en gammel finsk legende. Det viser tilbakevendelse og nasjonalromantisme. Legenden handler også om noe vilt og sterkt som står i opposisjon til det kristne, og som, tross av å være en minoritet (Finn-troll var bare én mot et helt følge), klarer å overvinne majoriteten. Finntroll har sin opprinnelse i svart-metal, og hører til den mer ekstreme utgaven av Pagan Metal. Sounden til Finntroll skal være

et resultat av alkoholpåvirket eksperimentering som førte til idéen å fusjonere humppa (polka) med svart-metal.

I denne oppgaven skal jeg analysere musikkvideoen til Solsagan. Solosagan kommer fra albumet Nifelvind, som ble utgitt i 2010. Musikkvideoen har over 3,4 millioner treff (12.03.2017), og bandet har i overkant av 300.000 liker-klikk på Facebook. I cover-bookleten har bandet skrevet:

All cultures have similarities in their myths and folklore. Tales of bitter dead walking again, sagas of good and evil and songs of divine ascension. Some fly upwards while others delve deep into the archaic undertones of being human. These stories that in some form probably date back to the beginning of speech and song, are a fascinating lore that maybe defines our humanity but also our feelings of loss concerning our contacts to nature and the bestiality that lies within every human being. This album is a celebration of those myths, some new some ageless. Some true, some complete nonsense. That is the nature of folklore. Under every root and stone lays a story heard but untold. (Finntroll, 2010).

Tekstlig kan Solsagan ansees som en romantisering av solen. Gjennom sterke metaforer og billedlige beskrivelser blir vi fortalt hvordan landskapet endres av solens oppgang.

4.2.1. Tekst

Hon stod vid foten av en häll så mörk
Målad kalkad och kall
Hon drog ett streck
Med en ryckande arm
Over himmelens rand
Ner till hetaste djup

Hon stod på isens blåaste vidd
Målad kalkad och kall
Hon ristade sitt tecken, sin runa
Med en ryckande arm
Runt vattnens flöden en ring
Havsbestar och ånga då steg

Hon lyfte upp över sky och rymd
Målad kalkad och varm
Ur klippens djup en låga då steg
Ur hennes höfte, en storm av eld

Hon lyfte upp över sky och rymd
Målad kalkad och varm
Ur klippors djup en låga då steg
Ur hennes höfte, en storm av eld
Ett ljus hon blev av lågans makt
Ensam på rymdens tron
I all sin prakt

Hon ristade sitt tecken, sin runa
Med en ryckande arm
Runt vattnens flöden en ring
Havsbestar och ånga då steg

Oversatt til engelsk⁴⁹:

She stood at the foot of a cliff so dark
Painted, chalked and cold
She drew a line

⁴⁹ Mine ferdigheter i det engelske språket overgår de i det svenske, derfor har jeg valgt å inkludere en oversettelse. Teksten er oversatt av brukeren 'akikone' på nettsiden darklyrics.com.

With a tearing arm
Over the edge of the skies
Down to hottest depths

She stood at the most blue widths of the ice
Painted, chalked and cold
She carved her sign, her rune
With a tearing arm
A ring around the waters current
Sea beasts and steam rose

She rose up above sky and space
Painted, chalked and warm
A flame ascended from the rocky depths
From her hips, a firestorm

She rose up above sky and space
Painted, chalked and warm
A flame ascended from the rocky depths
From her hips, a firestorm
She became light by the power of the flames
Alone at the throne of space
In all her glory

She carved her sign, her rune
With a tearing arm
A ring around the waters current
Sea beasts and steam rose

Teksten tar for seg noe ikke-menneskelig, men dog noe viktig for alle mennesker. Sola, som ved sin oppgang kaster lys ned i mørke dyp, regjerer fra sin trone i verdensrommet. På så måte handler ikke teksten om myter og legender om det gode mot det onde, og beskriver heller ikke noe aspekt ved det menneskelige. Teksten går forbi det menneskelige og kroppslige, og inn i et nærmest eksistensielt og åndelig væren. Det er også mulig å tenke på teksten som en hyllest til solen og jorden. Uansett hvordan man ser på det, tar teksten for seg noe som går langt forbi landegrensener og kulturer, og de rører ved noe universelt som kan forstås av mennesker verden over (sett bort fra språklige barrierer, naturligvis). Mennesker et utvilsomt nært knyttet til jorda og sola, og på så måte kan en argumentere for at de synger om noe primært som kan beskrive mennesker.

Rent tekstlig tilbyr ikke sangen en romantisering av det maskuline eller av pre-kristne folkeslag. Egentlig er det lite som indikerer at det har noe med folk/pagan å gjøre, bortsett fra tittelen⁵⁰. I tillegg til tittelen nevnes runer og sjømonster, som også forbindes med norrøn tid. Ellers blir vi fortalt hvordan soloppgangen setter sitt preg over landskapet. Ordet “jeg”, “vi” eller “oss” benyttes ikke en eneste gang, men det refereres hyppig til ”hun”. Solen blir besjelet, og omtales som en kvinne. Romantiseringen av solen og naturen gjør at det tekstlige kan trekkes inn i “roots Paganism”, men en kan argumentere for at det vel så gjerne kan kategoriseres som “Neo Paganism”.

Hvordan henger alt dette sammen med identitetskonstruksjoner i Pagan Metal? Det tekstlige innholdet byr på få, men svært virkningsfulle faktorer som peker mot det skandinaviske og norrøne. Ordet “sagan”, på norsk sagaen, gir uten tvil konnotasjoner til pre-kristne fortellinger. Det taes også opp runer, som definitivt knyttes opp mot norrøne tider og folk. Det samme gjelder sjømonster. Selv om både runer og spesielt sjømonster langt ifra er enestående og særegne for den skandinaviske historie og folklore, kan og blir de regnet som typiske for og synonyme med vikingtiden.

4.2.2. Musikk

Musikken befinner seg godt innenfor den ekstreme metallens rammer. Vokalisten growler, en sangteknikk jeg tidligere har beskrevet som individualistisk. Refrenget består av tekstløs

⁵⁰ Ordet ‘sagan’ gir konnotasjoner i retning mot vikinger.

koring, og innbyr til allsang. Det brukes ikke typiske folkemusikk-instrumenter i denne låta, men de har benyttet seg av en del orkester-instrumenter, spesielt blåsere. Finntroll bruker kun ekte instrument på CD, mens de spilles på keyboard live⁵¹ (Bill Zebub, 2009). Det er mye interessant å si om musikken, men ikke i denne sammenhengen.

4.2.3. Visuelt

Det som gjør dette produktet interessant med hensyn til denne oppgaven, er det visuelle. Videoen er for det første mørk, og vi ser bandet som døde/døende/levende døde mennesker som ligger i høstskogen. Vi ser også tydelige sår som ikke kan ha noen annen opprinnelse enn en væpnet konflikt. I tillegg er det en kvinne med i videoen, og det er nettopp hennes rolle som gjør denne musikkvideoen svært interessant.

Gjennom videoen ser vi at de mennene som ligger i skogen rører på seg. Det kan se ut som om de har spasmer og er døden nær, men til tider ser det også ut som om de får adrenalintilskudd som medbringer seg euforiske tilstander. Det er også bilder av det som ser ut som sinte rop. Kvinnen i videoen vandrer i skogen, og skifter mellom å se ren og puristisk ut, og til å se ut som mennene på skogmarken; levende død og skitten, halvfermentert og skummel. Etterhvert havner hun, i ren og puristisk tilstand, i midten av mennene, som trekkes mot henne. Det vi så får se kan være vanskelig å tyde. Det ser umiddelbart ut som om et seksuelt overgrep skal finne sted. De griper tak i henne, river i armen, hår og klær. Hun skriker og prøver å slå vekk gripende hender, uten nytte. En kan se det, som jeg nevnte, som en forløper til et gruppevoldtekt. Det kan også være et drap vi vitner. Denne sekvensen avsluttes før vi sikkert vet hva som har skjedd. I etterkant ser vi henne i samme tilstand som mennene, men nå ser hun selvsikker og sterk ut. Mennene står bak ryggen hennes, uten at det anfekter henne. Det kan tolkes dit hen at hun nå har blitt en av dem. Hun har også en primitiv stav, som gir inntrykk av kraft og makt, som igjen kan indikere at hun nå er en lederskikkelse blant disse levende døde. Det visuelle skiller seg fra det tekstlige ved at den er "kroppslig". Et kroppslig, eller fysisk, aspekt ved filmen er menneskene i den. De er det gjennomgående fokuset. Samspillet mellom mennene og den ene kvinnen er sterkt fysisk, og plasserer kvinnen som underdanig og svak. Hun er hjelpesløs mot gruppen av menn, og motstanden ser fånyttet ut. 3 minutt og 4 sekunder ut i videoen skjer det noe interessant. Kvinnen som skal til

⁵¹ Med ekte instrument mener jeg at fela (f.eks) du hører på CD'en er ei ekte fele.

å bli overfalt, skriker for full hals. Selve skriket er sunget av vokalisten i bandet, og sekundet etter skifter bildet over til et skrik av ham. Dette er interessant med tanke på den androgyne naturen i metall beskrevet av Walser (1993). I filmen tilhører det samme skriket både ei kvinne og en mann, og kan hos begge representere et skrik av desperasjon, nød, lidelse og smerte. Avslutningsvis kan det se ut som om kvinnen har makt over mennene. Har hun gjennomført et rituale? Eller er filmen i sin helhet en metafor for det lyse og gode mot det mørke og onde? Eller skal det forestille solen mot skyggene? Hva det visuelle egentlig prøver å fortelle blir nærmest umulig å si, og er opp til tolkning. Selv om en bruker cd-heftet som utgangspunkt i sin analyse, gir det ingen definitiv retning for å forklare uttrykket. Dette kan være en historie om bitre levende døde, og det kan også være det gode mot det onde. Det hele kan være en metafor for solens oppgang og dens påvirkning på mørket og landskapet. Det kan også argumenteres for at videoen viser guddommelig åpenbaring og oppreisning. Men uansett hvordan det tolkes, kommer en ikke unna det faktum at kvinnen i filmen framstilles som svak, hjelpsløs, skjør og underdanig. Hvorfor er det slik? Dersom dette er levende døde og mørke mot de levende, representerer kvinnen liv og lys. At liv knyttes til feminitet er ikke uforståelig. Kvinner bærer frem barn, altså liv, og nærer dette livet. Men hva om dette er solen mot skyggene, hvor passer kvinnen da inn? Igjen er solen knyttet opp liv, og er et symbol for det levende og gode. Kvinner passer nok tradisjonelt bedre inn i en lignende beskrivelse enn det menn gjør, og det vil derfor være naturlig å plassere en kvinne inn i en slik rolle. Menn og maskulinitet kan ofte knyttes opp mot det harde, ødeleggelse og destruksjon, beskrivelser vi heller gir skyggene enn solen. Av nettopp samme grunn blir rollefordelingen åpenbar dersom dette skal være en kamp mellom det gode og det onde. Men så kommer vi til guddommelig åpenbaring og oppreisning. Dersom det er det videoen viser, blir det vanskeligere å forklare det hele.

Som nevnt tidligere er teksten “roots-” eller “Neo Paganism”, og videoen må nødvendigvis anees som “roots” også. Ikke fordi at begrepet sjåvinistisk ikke passer til den, men fordi chauvinistic paganism dreier seg om fiendtlighet mot kulturelle motstandere.

4.2.4. Avrundende tanker

Hele uttrykket er svært komplekst. Det forteller så lite, men samtidig så mye. Det tekstlige dreier seg om solen og musikken er godt planta i ekstrem metal. Musikkvideoen passer godt

som en ekstrem metal-video, men sammenhengen med sola, tekstens fokus, er vanskelig å finne. Om dette er en historie om det gode mot det onde, eller solen og skyggens maktkamp er vanskelig å si. Å forklare det vi ser er enkelt; det er undertrykkende og det er sjokkerende. Men hva det visuelle egentlig forteller oss er ikke en like enkel oppgave å forklare, men det er utvilsomt en dypere mening bak filmen enn det vi ser med det blotte øyet. Det denne videoen kan tilby, er en fortelling om makt. Mennene, som er i en tilstand mellom levende og død, lever i et ugjestmildt miljø, omringet av død og forråtnelse. Hvordan de kom dit er uvisst. For å kunne forstå teksten, videoen og samspillet de imellom, vil det være til stor hjelp å se tilbake på hva bandet selv sier om bakomliggende tanker og motivasjon for albumets innhold. Det første de forteller om er historier om levende døde, sagaer og myter om det gode mot det onde, og om guddommelig oppstigning, noe som kulturer verden over har til felles. Det er interessant at de trekker fram og poengterer at dette er et fellestrekk blant kulturer, fremfor å atskille den nordiske arven. Ved å gjøre dette går de forbi nasjonale og definerte grenser, samt kulturelle og mindre definerbare grenser. De hevder at disse fortellingene sannsynligvis, i en eller annen form, kan dateres tilbake til tidenes morgen, og her kan vi muligens finne noe av det som definerer oss som mennesker. Igjen, ingen grense er trukket. De hevder også at vi kan finne våre følelser angående vårt "...loss concerning our contacts to nature and the bestiality that lies within every human being." (Ibid.). Med dette i tankene blir det enklere å se alternative meninger bak musikkvideoens tilsynelatende eksplisitte innhold. "Tales of bitter dead walking again..." (ibid) er en beskrivelse som kan tilegnes det visuelle uttrykket i Solsagan. Derimot er det vanskelig å finne referanser i teksten som peker mot levende døde.

4.3. Korpiklaani - Ämmänhauta

Det finske bandet Korpiklaani har en historie som strekker seg tilbake til 1993. Den gangen var bandet et rent samisk folkemusikk-band, som gikk under navnet Shamaani Duo. I 1996 gjennomgikk bandet en transformasjon, og ble hetende Shaman. Bandet fikk flere medlemmer og utviklet soundet sitt. Bandet holdt på til 2002/2003, da bandet transformerte nok en gang, til det som idag heter Korpiklaani. Korpi er det finske ordet for skog, og forbindes med mørke gamle skoger, med mosedekt underlag og tett vegetasjon. Klaani er det finske ordet for klan(en). Navnet betyr altså Skogsklanen. Engelsk var lenge det primære språket som bandet sang på. Men fra å ha kun et par finsk-språklige låter på albumene sine, har de gått til å kun

syngje på finsk. Bandet bruker ofte Kalevala som utgangspunkt for sine tekster (Korpiklaani, 06.02.17), noe som solidifiserer deres vinkling på nasjonal arv og kultur. Bandet har i tillegg til Europa, spilt i Asia og Nord- og Sør-Amerika. Korpiklaani er idag signert av Nuclear Blast. Korpiklaani har over 600.000 liker-klikk på Facebook.

Dagens besetning består av:

Jonne Järvelä – vokal, gitar (1993–2012), vokal

Matti "Matson" Johansson - trommer (2003–)

Kalle "Cane" Savijärvi – gitar (2003–)

Jarkko Aaltonen – bass (2005–)

Tuomas Rounakari – fiolin (2012–)

Sami Perttula – trekkspill (2013–)

Jeg vil ta for meg sangen Ämmänhauta fra albumet Noita, utgitt i 2015. Musikkvideoen har over 1,6 millioner treff (12.03.2017). Denne sangen tar utgangspunkt i en finsk legende, som finner sted ved det finske tettstedet Vesilahti vest i Finland. En gang på 1000-tallet ble en avtale gjort mellom ei heks og noen menn. Hun var døden nær, og ønsket å bli begravet i kirkegården, noe kirken ikke tillot. Avtalen var at hun skulle bæres til kirkegården om natten og begraves i hemmelighet, og dersom de ikke nådde fram til kirkegården før soloppgang, skulle hun begraves der de sto når sola sto opp. De kom ikke fram til kirka i tide, og hekse ble begravd i skogen. Alle som går forbi, må legge en kvist på graven hennes, eller bli ofre for hennes forbannelse. Denne legenden er vel i live i Vesilahti den dag i dag, noe vokalist Järvelä forklarer i et intervju omhandlende utgivelsen av denne musikkvideoen:

When I was young, I lived quite near of the witches tomb and I used to play there in the forest, where I always threw branch on the tomb like every other when I passed it. It was just a 'normal' thing to do, so the legend lives well still there. The reason for that is because it was her last wish that she wanted to be buried secretly to the church graveyard, which wasn't okay for witches at the 11th century. She also made a wish if she dies before the cemetery on the way, they must bury her at the place and everyone who pass the tomb need to throw branch on her or will face the power of her curse.

I remember when I was seven or eight years old and we skied with my school class next the place and the whole area was clean of the branches. We couldn't find any, so we needed to ski further to the

forest to find some and ski back to throw them, including our teacher. (Blabbermouth.net, 16. oktober 2015)

4.3.1. Tekst

Her er en oversatt versjon⁵²:

Once under the moon and sun
The mornings of life decreased
In the arcane forest,
In the outskirts of Vesilahti
There was a healer,
A skillful witch
But no rest for her,
No day just for her

Wanted to belong,
Wanted to be buried
Her corpse to be taken,
Carried away by others
When I'm a corpse,
When my days have passed
Carry my body far away
When the night has fallen

Who passes my grave,
No matter who
This you have to do,
Or bad things happen to you

But when the dawn comes
And the night has passed

⁵² (Lyricstranslate, 2016. 19.03)

There'll be my grave,
There I'll be laid
Death takes its own,
The healer into its arms
So the four men take her,
Carry the corpse of the witch

But there's light in the sky,
The first rays of the day
So it's time to lay to rest,
Make a place for the dead
After hundreds of years,
Even after a thousand years
In the arcane forest,
In the outskirts of Vesilahti
The knowledge forgotten,
The memory turned into a tale
Carried in the moonlight,
Buried before sunrise

Who passes my grave,
No matter who
This you have to do,
Or bad things happen to you
You'll have to break a twig,
Snap a rowan tree's branch
Break a birch's branch,
Lay a pine twig on the grave

Who passes my grave,
No matter who

This you have to do,
Or bad things happen to you
You'll have to break a twig,
Snap a rowan tree's branch
Break a birch's branch,
Lay a pine twig on the grave

Tekstlig byr sangen på lite utfordring, selv om utgangspunktet for denne påstanden er en noe dårlig oversatt tekst. Teksten veksler mellom en fortellende stemme og heksas stemme.

Legenden blir fortalt i kronologisk rekkefølge; avtalen finner sted, de frakter hekse mot kirka, morgensolen bruser frem, de må begrave henne på stedet. I refrenget forteller hekse at de som skulle passere gravhaugen hennes i ettertid må kaste en kvist på den, ellers vil de møte fatale konsekvenser.

I første vers blir hekse presentert først og fremst som “a healer”, ikke som heks. Det er nærliggende å tenke at denne kvinnen var nettopp det, en kvinne, som også var en dyktig helbreder, som i sin kristne samtid ble stemplet som heks, en merkelapp som har overlevd tidens tann.

4.3.2. Musikk

Musikalsk sett klinger musikken nærmere tradisjonell Heavy Metal enn den gjør ekstrem metal. Bandet inkorporerer flere tradisjonsinstrumenter i låtene sine; i denne har de med fele og trekkspill, og begge instrument får fremtredende roller. Det er kun vokalist Jonne Järvelä som synger i sangen, som betyr at han synger kvinnens ord. Om dette kan regnes som androgynt eller ikke lar jeg være ubesvart. Måten han synger på på enkelte parti kan minne, rent sonisk, om joiking.

4.3.3. Visuelt

Filmen er tro mot teksten, i det at den viser og gjenspeiler det tekstlige. Før selve filmen begynner kommer en tekst;

“There is an old legend in Vesilahti.
A treaty was made between a Man and a Witch
For her to be buried in hollowed ground before the sunrise.
Through times the crow brings a memory of the treaty.”

Det er mye naturlig lys i filmen, og klare tydelige farger. Uttrykket som sådan blir da mindre ‘mørkt’ og ‘dystert’ enn de to foregående uttrykkene jeg har analysert, der jordlige og mørke toner er mere fremtredende. Alle involverte i filmen bruker generiske middelalderklær. Vi ser to tidslinjer i filmen. Den ene er Järvelä, vokalisten, som går tilbake til skogen der heksa ble begravet. Disse bildene er lyse. Vekselvis ser vi også minnene hans fra denne ‘gravferden’, og disse bildene har dempede toner og lavere kontrast. Vi ser i starten at en mann og en kvinne står sammen, og kvinnen gir et halskjede til mannen, før han så går. Deretter ser vi Järvelä som sitter i skogen. Ei kråke lander i nærheten av ham, og minnene strømmer på. Vi ser et følge av menn som bærer ei bære gjennom skogen. Vi ser tilbake på ‘nåtiden’, og da ser vi at dette følget passerer området Järvelä nå sitter på. Følget stopper, og heksa forsøker å drikke vann. Hun peker mot soloppgangen, som betyr at hun må begraves der de er. Hele følget, men unntak av én mann, forlater henne etter at hun sovner inn. Det er Järvelä som blir igjen for å begrave henne, og det er da vi ser at det er han som har halskjedet fra starten av musikkvideoen. Videre ser vi at han river opp røtter og knekker av greiner for å lage en gravhaug. Järvelä i nåtiden tar av seg halskjedet, surrer det rundt en knekt grein, og legger den på gravhaugen. Vi ser bilder av heksa som går. Videoen avsluttes med at halskjedet forsvinner fra graven.

I cd-heftet har de skrevet:

According to the legend there were still many witches living in Vesilahti when Christianity arrived in the 12th century. They were people who for example possessed mysterious healing skills and therefore they were not allowed in church or to be buried at the churchyard. There was one particular female witch, a healer, who had an inappropriate wish for a witch: She wanted to be buried at the churchyard. Knowing that the church would not allow this, she ordered her burial to be done in secret at night, and commanded that, were she not buried there by sunrise, she was to be buried right where they'd be at the moment. When the woman died, four trusted men started their journey to the churchyard carrying her body on a stretcher.

It was a long journey and the men got lost in the dark forest. The sun started to rise and the stretcher fell from their hands. It was impossible to lift it again. Like she had ordered, they buried her right there and laid some dry wigs and tree branches on the grave since she had also declared that "Those who pass my grave shall lay a twig on it, otherwise something horrible will happen to them". The witch's tomb has been at that spot ever since, and locals passing by have thrown a twig or a tree branch on the grave creating a huge pile of wood. In the old days locals even burned the pile every spring to banish evil spirits, and every time pile reappeared again twig by twig. (Korpiklaani, 2015)

Dette viser at de har tatt seg kunstnerisk frihet i sin adaptasjon av historien.

Historien i seg selv viser at kvinner kunne oppnå en relativt høy status i 1000-tallets Finland.

Selv om kvinnen vi snakker om var i besittelse av det som på den tiden ble regnet som magiske helbredende evner, utelukker ikke det faktum at status og rang var innenfor kvinners rekkevidde.

Kvinnen, eller heksa som hun fremstilles som, var åpenbart ikke ønsket velkommen av det kristne samfunnet⁵³. Men hvorfor velger Korpiklaani å fortelle denne historien? Da ser jeg bort fra åpenbare grunner som at vokalisten kommer fra Vesilahti, stedet det hele finner sted. Historien handler om å slite seg til en kristen begravelse, noe som stritter imot Pagan-imaget. Opposisjon og motstand mot kristendommen er en sentral del av Pagan-Metal-miljøet.

Korpiklaani som band har et sterk sjamanistisk image, som stammer fra deres samiske fortid. Paradoksalt nok kan denne historien leses som en motstand mot kristendommen. Selv om mennene i historien skulle gi henne en kristen begravelse, skulle de gjøre det imot kirkens vilje. I så måte tar historien for seg en slags indirekte motstand mot kirken. Men det er vanskelig å forestille seg at Korpiklaani har skrevet musikken og lagd videoen som en del av en motstandsstrategi. Essensen er den lokale historien, bundet til lokalitet og geografi. Teksten ser innover, ikke utover. Uttrykket kategoriserer jeg derfor som "roots Paganism".

4.3.4. Avsluttende tanker

Korpiklaani serverer med sangen og musikkvideoen til Ämmänhauta en lokal legende pakket inn i metal, intet mere, intet mindre. Om en velger å lese dette som en paradoksalt kristendomsmotstand eller ikke får være opp til hver enkelt, men etter min mening er det *ikke* det. Noe av kritikken mot band som f.eks Korpiklaani dreier seg om at nasjonale grenser,

⁵³ Kristningen begynte på 1000-tallet i Finland.

lokalitet og stedlighet blir understreket og fremhevet (Spracklen, 2015). Og det er nettopp det som skjer her. Det må på den andre siden også være en mulighet for at det er globaliserende krefter i og bak uttrykket, eller at Korpiklaani kun har tatt tak i en interessant legende fra sitt hjemsted, og synger om det, uten baktanker. I det hele er det umulig å si. Det som er interessant er kvinnens rolle i denne legenden. Hun må ha hatt en posisjon med makt i sin tid, og Korpiklaani gjør ingenting for å dempe hennes posisjon.

4.4. Eluveite - Call of the Mountains

Sveitsiske Eluveitie er det yngste bandet jeg tar med i denne oppgaven. Hjemmesiden deres promoterer bandet som “New Wave of Folk Metal”. Det Sveitsiske bandet ble opprettet i 2002 av Christian “Chrigel” Glanzmann som et enmanns studioprosjekt. Etter EP’en Vên’s suksess i 2003 utviklet studieprosjektet seg til et ekte band, da bestående av hele 10 musikere. Bandet benytter seg av europeiske folkemusikkinstrumenter, som de spiller over melodisk Death Metal. Bandet hevder av navnet betyr “We are the Helvetians”, men det er ingen dokumentasjon på at det stemmer.

Bandet har gjennomgått en enorm mengde utskifting i besetningen, men frontfigur Glanzmann er fremdeles med. Høsten 2016 forlot tre av medlemmene bandet grunnet uenigheter. Bandet består idag av:

Chrigel Glanzmann – vokal, mandolin, fløyter, gaita, akustisk gitar, bodhrán, harpe, osv

Kay Brem – bass

Rafael Salzmann – gitar

Matteo Sisti - sekkepipe, fløyter

Nicole Ansperger - fiolin, vokal

Bandet er nå signert av Nuclear Blast. Av de fire bandene denne teksten inkluderer, er Eluveitie det desidert mest populære. De har seks musikkvideoer med over 10 millioner unike treff hver, to av disse har over 20 millioner treff. På Facebook har gruppen over 800.000 liker-klikk.

Eluveitie synger om det folkeslaget som holdt til i en del av Gallia Celtica. Gallia Celtica var en kulturell region i det som nå er dagens Frankrike, Luxemburg, Sveits og deler av Tyskland. Området var, som beskrevet av Julius Cæsar og Pliny den eldre, bebodd av tre forskjellige folkeslag. "All Gaul is divided into three parts, one of which the Belgae inhabit, the Aquitani another, those who in their own language are called Celts, in ours Galli, the third." (Cæsar, ca. 58 f.kr.). Det er det sistnevnte folkeslaget Eluveitie synger om.

Jeg skal analysere sangen Call of the Mountains fra albumet Origins fra 2014. Musikkvideoen har over 14,6 millioner treff (12.03.2017).

4.4.1. Tekst

Against the waves, with our swords in our hands
Against the sea, with our backs to the walls
Against distress, in the presence of our enemies
Against the storms, roaring at our faces

A cry rang out throughout the skies
A beckon, the flight of the cranes

The call of the mountains
The call of the Alps
The call home
The tune in our hearts
The song of the mountains

What's that stir, so blatant in our sallying hearts?
What's that urge, that lifted up our longing eyes?
What's that ring, echoing from the leaden skies?
What's that augur, resounding from the lyre's strings?

A cry rang on in the sibilant winds

A behest, the outcry of the cranes

Teksten forteller lite konkret, og kan som sådan tolkes på mange vis. Allerede i første setning; “Against the waves, with our swords in our hands”, understrekes det at det handler om “oss”, der “oss” antageligvis er krigere, sverdene tatt i betraktning. Bruken av ordet “waves”, og i andre linje “sea”, er interessant. Andre linje i sin helhet lyder slik; “Against the sea, with our backs to the walls”. Altså, “Mot havet, presset i et hjørne”. Sveits har ingen kystlinje⁵⁴, så en kan undre seg over hva “bølgen” i første linje og “sjøen” i andre linje refererer til.

Tidsperioden bandet synger om, kan peke mot germanske stammer eller det romerske imperiet, men det blir bare ren gjetting. Bruken av ordet “against” i starten av hver setning/frase, forteller at dette “oss” er imot eller i opposisjon til noe eller noen. Uten at jeg skal gå for mye inn på sveitsisk historie, kan det nevnes at det folkeslaget Eluveitie synger om ble jaget ut av Sveits av romerne, og tilbake til Sveits av germanske stammer. I tredje verselinje nevnes fiender; “Against distress, in the presence of our enemies”, og verset avsluttes med; “Against the storms, roaring at our faces”. Prerefreng og refreng dreier seg om alpenes kall, og om hvordan alpene trekker “oss” hjemover. Hvor “vi” er, i denne sammenhengen, er vanskelig å si, men en kan slå fast at de i hvert fall er utenfor alpene. Andre vers følger tekstlig sett oppskrifta til første vers, ved at den begynner alle linjene likt; “What’s that...”. På den andre siden følger tekstens innhold refreng, ved å synge om dette udefinerbare kallet. I pre-refrengene nevnes tranens rop som et signal og en ordre hjem. Hvorvidt tranen spiller en viktig rolle i sveitsisk nasjonalsymbolikk eller ikke er meg uvisst, men jeg har ikke funnet noen indikator på at så er tilfellet.

Teksten tar altså for seg krigere (i “vi”-form) i motstand mot en ukjent fiende, og kallet fra alpene disse krigerne føler. Teksten dreier seg ikke om individualitet, men snarere fellesskap, og styrken av et sterkt fellesskap.

4.4.2 Musikk

Instrumenteringen til Eluveitie vitner definitivt om folkemusikkinfluenser. I Call of the Mountains benyttes fele, sekkepipe, harpe, bouzouki og fløyte. Alle disse instrumentene får

⁵⁴ Landet grenser til flere store innsjøer, og det er ikke umulig at det er en eller flere av disse det siktes til.

fremtredende roller utover i sangen. Låta er i all hovedsak Heavy Metal med tradisjonelle instrumenter på toppen. Låta avsluttes med et barnekor som synger litt ut av pitch.

4.4.3 Visuelt

Videoen åpner med storslåtte flyfoto av et åpent landskap, før vi ser det generiske bildet av metalbandet i skogen, med tilhørende headbanging. Til forskjell fra de tre foregående bandene jeg har sett på, kler Eluveitie seg i standard Heavy Metal-klær, noe jeg skrev kort om tidligere i denne oppgaven. Filmen har grovt sett tre ulike former/bilder som går om igjen om en annen. Jeg har allerede nevnt flyfoto av natur, bilder som viser fjell, fossefall, skog og åpne landskap. Metalbandet i skogen har jeg også nevnt. Instrumentalistene står i skogen, uten kabler og forsterkere, likt Ensiferum gjorde i ruinene i sin musikkvideo. Den tredje formen er å ta enkeltindivider ut av skogen, bort fra bandet, og plassere de på fjelltopper, klipper eller lignende. Det er i all hovedsak daværende vokalist Anna Murhpy og bandleder Chrigel som blir filmet slik. Sekkepipespilleren Matteo Sisti og fiolinist Nicole Ansperger blir også filmet slik, dog i betydelig mindre doser enn de to førstnevnte. Videoen fortsetter slik hele veien, med hyppige bildeskift mellom de tre bildetyperne jeg har nevnt. Det er ingen historie som formidles, det er ren romantisering av sveitsisk natur og bilder av metalbandet i skogen. Dette skiller seg ut fra de øvrige musikkvideoene jeg har analysert. Der de andre har en historie å fortelle gjennom filmen, oppleves *Call of the Mountains* som en stereotypisk metal-musikkvideo. Eluveitie omtaler seg selv som “the New Wave of Pagan Metal”, og de differensierer seg fra de tre andre bandene jeg har sett på, som er typiske og standard Pagan Metal. De andre bandene kler seg i middelalderklær og som krigere, mens Eluveitie omfavner standard Metal-koder. Ingen av kvinnene er utkledd på eller opptrer på en seksualisert måte. Teksten dreier seg om “oss”, og bånd til et geografisk område. Uttrykket faller derfor inn under “roots Paganism”

4.4.4. Avsluttende tanker

Videoen er en generisk metal-video, med bilder av sveitsisk natur. Det tekstlige er mere interessant, da den har mange historiske referanser. Det tekstlige dreier seg i størst grad rundt “oss” og kallet fra alpene, og kan leses som en nasjonalromantisk tekst. Hvem fienden er er uvisst, og uviktig. Det kommer frem i teksten at de er presset med ryggen mot en vegg, noe

jeg tolker dit hen at de ikke er den angripende og aggressive part. Det viktige er samholdet dem imellom, og deres kjærlighet til og savnet etter landet sitt. Både tekst og bilder ser innover, og handler om et folkeslag og deres land. Om dette kan oppleves som ekskluderende for enkelte mennesker er ikke opp til meg å avgjøre, men Eluveitie hevder aldri at deres folkeslag er sterkere enn andre, og det gjøres ikke noe poeng ut av at dette er kun for sveitsere. Jeg skrev kort i analysen at kvinnene hverken er kledd utfordrende eller opptrer seksualisert. Noe som er interessant med måten de er kledd på, er at de ikke passer inn i hverken den ene eller andre kategorien av kvinner i metal, slik Patterson (2016) og Vasan (2016) skriver om. Jeg har skrevet om dette tidligere, men la meg gjenta kort; det er (angivelig) to kategorier av kvinner i metal-miljøet. 1) De genuint interesserte, som kler seg i store herreklær, og 2) de som deltar for å få oppmerksomhet fra miljøets mannlige agenter, en gruppe kvinner som kler seg utfordrende. Hverken Anna eller Nicole passer inn under noen av disse kategoriene. De kler seg åpenbart i kvinneklær, men uten å fremheve kvinnelige attributter. De skjuler seg ikke, men er heller ingen påfugl. Det ser ut som om at de ikke strever etter å oppnå “genderlessness”, men er selvsikre på sine kvinnelige identiteter. Kvinnene spiller ikke på noen av de tradisjonelle band-instrumentene, me oppleves som fremtredende medlemmer. Glanzmann synger med på refrenget (dvs, vi ser det, men vi hører det ikke), noe som vitner om at kjønn spiller liten rolle i hans opplevelse av musikken.

4.5 Likheter og ulikheter mellom de ulike uttrykkene

-I think everybody... every band is free to sing about whatever they want to, but I still find the idea of a Brazilian Viking Metal band a bit funny⁵⁵. (Bill Zebub, 2009)

Jeg har analysert fire relativt ulike uttrykk, og sett på hvordan de gjennom tekstlige og visuelle (og til dels musikalske) virkemidler kan tolkes i nasjonalistiske eller kvinneundertrykkende måter.

Jeg har analysert tre faktorer i de ulike produktene; tekst, lyd og bilde. Jeg har også sett på sammenhengen mellom disse. Jeg vil også gjøre dette i sammenligning mellom uttrykkene.

⁵⁵ Korpiklaani

Tekstene tar for seg temaer som krig og kamp, motstand, død og skapelsen. Ensiferum og Eluveitie's tekster er relativt like i det at de tydelig tar opp voldelig konflikt. I begge tekstene fremheves et "vi", som nødvendigvis må ha en nasjonal og/eller kulturell samhörighet. Jeg tolker det dit hen at Ensiferums "vi" er alle ikke-kristne, som går ut over nasjonale og kulturelle grenser. Eluveitie er mere knyttet til avgrensede geografiske områder, men etter min mening fremhever de ikke seg selv, sin kultur eller sin nasjon på en fordelaktig måte relativt til andre. Finntroll's tekst tar for seg skapelse, og handler ikke konkret om folkeslag og kulturer, men romantiserer rundt nordisk natur. Legenden Korpiklaani synger om har automatisk tilknytning til sted og en felles nasjonal arv. I likhet med Eluveitie gjør ikke Korpiklaani et poeng ut av å fremheve seg selv, sitt folk, sitt land eller sin kultur på en narsissistisk måte. Korpiklaani skiller seg ut fra de andre ved at de skriver og synger (utelukkende) på sitt morsmål. Det gjør inngangsporten til forståelse og deltakelse i konsum av produktet smal, men ved hjelp av introduksjonen i filmen blir denne porten noe videre og mere tilgjengelig. Finntroll synger også kun på sitt morsmål i Solsagan, men refrenget er ordløst, og egner seg godt til allsang uavhengig av språk.

Alle band fusjonerer folkemusikk inn i produktene sine på et eller annet vis, selv om hverken Finntroll eller Ensiferum har med instrumenter som tradisjonelt forbindes med folkemusikk i disse låtene. I *Ämmänhauta* og *Call of the Mountains* er det enkelt å kjenne igjen det folkemusikalske, i og med at det er tradisjonelle folkemusikkinstrumenter som spiller i disse partiene. Finntroll's folkemusikkelement er i refrenget. Ensiferum's folkemusikkparti spilles av gitarer under *Kalevala-verset*. Vi ser at alle de fire bandene på en eller annen måte bruker nasjonal eller regional kultur som del av en overordnet identitet. Overfladisk sett kan en beskrive alle uttrykkene som nasjonale, men som Weisethaunet skriver omtaler vi musikk som nasjonal ikke for at den er det, men for at vi har konstruert en forestilling om at den er det (Weisethaunet, 2007). Han poengterer at musikk er et produkt av et eller flere individ, og gjenspeiler deres musikalske preferanser. Musikk bør derfor ikke omtales som nasjonal, men som et produkt av et (eller flere) individ. I Ensiferum's *In My Sword I Trust* spilles det en relativt virtuos gitarsolo, mens det ikke spilles solo i *Solsagan* eller *Call of the Mountains*. I *Ämmänhauta* er det en trekkspillsolo.

Filmene skiller seg veldig fra hverandre med tanke på fokuset de har. Korpiklaani's film viser historien som formidles i teksten. Vi ser ingen instrument eller andre gjenstander som vitner om moderne tid. Ensiferum har konstruert en krigsscene/historie som passer til teksten sin. Teksten formidler et generelt budskap som enkelt lar seg adaptere til mange ulike uttrykk. Bandet spiller på instrumenter i ruinene. Finntroll's film er svært abstrakt, og er åpen for mange tolkninger. Den har ingen åpenbar sammenheng med teksten, men formidler et noe abstrakt budskap. Det vises ingen gjenstander fra moderne tid. Call of the Mountain er en generisk musikkvideo. Det presenteres ingen historie, det veksles kun mellom landskapsbilder og bandbilder. Bandet spiller på instrumenter, og er kledd i moderne klær. Noe de fire filmene har til felles er at de er filmet utendørs - det er åpenbart viktig for bandene å trekke ut i naturen. Naturalisering er som et tematisk doxa innenfor sjangeren, noe som passer godt med middelalder-imaget som glorifiseres i miljøet.

5.0 Sammenheng mellom Pagan Metal-miljøet og samfunnet

-Is American culture destroying Finnish culture?

-No, that's not only American culture, it's like the whole world.⁵⁶ (Bill Zebub, 2009)

Det er ingen tvil om at miljøet jeg beskriver, er et lite miljø. En kan si at det er et miljø inni et miljø. Men miljøet er nødvendigvis påvirket av miljøer som står utenfor, direkte eller indirekte, bevisst eller ubevisst. Hva vi er opptatt av forteller noe om tiden vi lever i. Kunsten vi øyner med begeistring, og den vi ikke bryr oss med, sier noe om vårt samfunn. Til og med vitsene vi forteller sier noe om oss, og om mennesker i samspill. I minst like stor grad beretter musikk og kultur noe om oss og vår samtid. Musikken vi hører på kan tenkes som en refleksjon av vårt samfunn, vår tid, våre utfordringer og det politiske landskap og virkeligheten vi står i. Pagan Metal tilbyr også en refleksjon av hva som opptar oss (i hvert fall hva som opptar *noen* av oss), og kan si noe om vårt samfunn og menneskene som lever i det. Først og fremst, hva er essensen i uttrykkene jeg har analysert? Natur og uteområder spiller en stor rolle. Fra Ensiferum's borg til Finntroll's høstskog, og fra Korpiklaani's levende skog til Eluveitie's alper og sletter. Det er åpenbart et viktig poeng for bandene å trekke ut i naturen. Det geologiske og geografiske landet et folk bor i, er en kilde til

⁵⁶ Finntroll

nasjonalfølelse og tilhørighet. Ved å trekke ut i naturlige omgivelser, trekker en seg tilbake mot sine røtter.

Hvorfor er en nasjonal følelse og tilhørighet viktig? Hvorfor i dagens samfunn? En kan spørre seg om når og hvorfor det har vært viktig tidligere. På 1800-tallet var konstruksjonen av en norsk identitet viktig, i prosessen av å bli et selvstendig kongedømme. Under andre verdenskrig ble også den norske identiteten viktig, og passivt opprør ved blant annet bruk av rød lue og senere binders på jakkeslaget. Hva er det med dagens samfunn og politiske situasjon som gjør at nasjonalfølelse og konstruksjon og reproduksjon av nasjonale symbol og nasjonal identitet har blitt viktig igjen? Jeg vil peke på to årsaker. Den ene er immigrasjon. De siste tiårene har det vært en voldsom økning med nye landsmenn, blant annet grunnet flyktningestrømmer. På nittitallet var allerede andregenerasjonsinnvandrere blitt et begrep (Hylland Eriksen, 1997). Eriksen skriver om hvordan blant andre muslimske innvandrere kan oppleve et fravær av integrering og aksept, og at det igjen kan føre til at tidligere moderate troende kan bli radikale (1997). Dersom en opplever at nærmiljøet blir mer og mer (f.eks) "islamsk", kan dette sette igang en frykt for å miste det nære og kjære en selv kjenner. Den andre årsaken til at nasjonal identitet igjen er viktig, slik jeg ser det, er den ekspanderende, pågående og overveldende kulturelle påvirkningen vi til daglig opplever fra USA. Overalt hvor en går, høres det amerikansk musikk. Kjeder som MacDonalds og Star Bucks dukker opp overalt. På tv dominerer amerikanske program. På kino vil du alltid finne amerikanske filmer. En konsekvens av den kulturelle importen er at mye av den kulturen som produseres innenriks, høres og føles og ser ut som amerikanske kulturelle produkt. Flere band uttrykker en bekymring for den kulturelle importen som finner sted:

-Why do you think Folk Metal has grown to be as big as it is today?

-[...] I was just talking to that with Alan from Primordial... and, at least in Europe, I think, and he agreed, that everything is becoming European Union, and everybody is supposed to be 'european', but no one really wants that, and people are much more interested in getting to their own past and their own history. People don't want to be european, they want to be Finnish, or German or whatever. And... yeah... in some way we are actually preserving the original culture perhaps, and maybe people want to hear that⁵⁷. (Bill Zebub, 2009)

Og:

⁵⁷ Korpiklaani

-Do you feel that maybe Finland culture is being hurt by outside influences?
-Yeah, it is.
-It's a global problem, not a Finnish problem.
-[...] It would bother me if I went to Helsinki and saw "Americanised" Finland.
-Yeah, it's a little bit now days, and also, more like European.
-I think it's the same in every country. You just can't say that about Finland. It's the same problem everywhere. There is MacDonalds and that kind of stuff everywhere in the big cities.
[...] Maybe if you go deep enough in the forest, you can find some... something...
-Real Finnish culture⁵⁸. (Bill Zebub, 2009)

Og:

-American culture and shows, would you say contribute to the destruction of the Finnish people and Finnish culture?
-Yeah.. Seinfeld... King of the Queens... Saturday Night Live... Conan o'Brian... What else?...
-Is Finnish people... Do you every worry that your country is being poisoned by the outside influences of other countries?
-It already is⁵⁹. (Bill Zebub, 2009)

For å nevne noen eksempel. De siste tiårene har det skjedd en markant endring i både sosial og samfunnsmessig struktur. Likestillingen har kommet langt, amerikaniseringen er enorm, teknologien og kommunikasjonsmulighetene har nærmest ingen grenser, nye landsmenn strømmer til som aldri før, Russland skaper frykt hos mange, terrortrusselen øker og velferden øker, for å nevne noe. Mange av disse utviklingene går langt utenfor og ovenfor hva en person alene kan ha innflytelse eller påvirkningskraft over, og utviklingen går sin gang uanfektet av den gjengse borgers meninger. Walser (1993) og Spracklen (2015) skriver om at kjernen i metalens fanbase består av unge hvite menn. Spracklen forteller videre at dette er en gruppe som over de siste decennium har mistet betydelig makt, til fordel for andre grupper i samfunnet. Han hevder at mange finner makt - eller heller en rett til makt - i musikken. Som jeg har skrevet om tidligere er ikke dette en følelse hvite unge menn er alene om å ha; mange

⁵⁸ Ensiferum

⁵⁹ Finntroll

kvinner beskriver musikken som “empowering” og “liberating”. Mange tilhengere uttrykker at de ikke finner sin plass i et lite samfunn, men at de finner styrke og tilhørighet i metal.

It’s outsider music and it’s outsider subjects and as a kid I was always an outsider and the loner and I think that that’s where it all begins. You don’t care about baseball. [...] Nobody wants to be the weird kid, you just somehow end up being the weird kid. [...] Metal is sorta like that, [...] it’s like all the weird kids in one place.⁶⁰ (Sam Dunn, 2005)

I dette miljøet opplever agentene en besittelse av kapital. Bourdieu benytter begrepet ‘homologi’ for å forklare sammenhengen mellom felt og den overordnede samfunnsstrukturen. Homologi i denne sammenhengen “refererer til det forhold at alle felt er strukturert på samme måte” (Wilken, 2008, s.41), uavhengig av hvilket felt vi snakker om, selv om formen for kapital er forskjellig. Dette betyr at et individ kan ha flere ulike sosiale posisjoner på samme tid. En kan ha mye kapital på fotballbanen, men ha lite kapital på klasserommet (ibid.). Walser, Kahn-Harris og Spracklen skriver alle om at Metal-miljøet er en arena for unge, hvite menn, en gruppe som har mistet mye makt det siste hundre år. Det kan overføres til tap av kapital, en kapital som blir subsidiert gjennom hedonistiske fritidsaktiviteter. Den kapitalen som erverves i dette miljøet, brukes til konstruksjon av selvtillit (Kahn-Harris, 2006).

Jeg har i denne teksten tatt for meg sjangeren Pagan Metal. I tråd med at sjangeren har merkelapp på seg for å være nasjonalistisk og kvinneundertrykkende, har jeg drøftet om hvorvidt så er tilfellet eller ikke. Jeg har brukt Bourdieu som innfallsvinkel for å forstå miljøet, og sammen med Bennetts teori om Neo-stammer og Webbs teori om Milieu, kommet frem til at det er særdeles lite konkret og spesifikt å si om miljøet - eller rettere sagt - miljøets agenter som en uniform helhet. Derfor trekker jeg slutningen dit hen at å tildele sjangeren holdninger og verdier den selv ikke eksplisitt ytrer, er problematisk. Miljøet og sjangeren kan fungere som en del eller brikke i et individs identitetskonstruksjon. Som eksemplet med Dee Snider og Ms. Gore poengterte, ser man det man vil se. Det vil nødvendigvis bety at dersom en leter etter nasjonalistiske verdier i tekster eller musikkvideoer i sjangeren, så vil en finne det; *men*, det betyr ikke at produktet og dets skaper(e) er nasjonalistisk eller har noe med nasjonalisme å gjøre, og det betyr ikke at andre konsumenter ser det samme som du. Det er

⁶⁰ Rob Zombie om hva som trekker folk inn i miljøet.

mye i sjangeren som lett lar seg konvertere til nasjonalistiske verdier, og som derfor kan la seg bruke som del i nasjonalistisk identitetskonstruksjon. Det kan være romantiseringen av pre-kristne tider, krig og vold, forankring til geografi og natur osv. Men sjangeren i seg selv kan ikke ansees som meningsskapende, det vil være en undervurdering av de konsumerende agentene, og en overvurdering av de skapende agentenes angivelige politiske list. Agenter med nasjonalistiske verdier har sannsynligvis hatt samme verdier uten å delta i dette miljøet. Spracklen (2015) fremhever nasjonalistiske og anti-globaliserende verdier og tendenser. Satt på spissen kan en lese hans artikkel slik at gjennom sceneklær, symbolikk, tekster osv, uttrykkes, skapes og næres rasisme og sjåvinisme. Gjennom miljøet kan en ung hvit mann gjenerobre sin tapte plass ved toppen av hierarkiet. Miljøet lærer deg både hvordan menn skal være menn, og kvinners plass i samfunnet. Alt dette i en hverdag hvor utlendinger ikke har noen plass. Jeg vil heller foreslå at miljøet og dets band tilbyr nasjonalromantiske og globaliserende verdier. Globalisering kan beskrives som en reaksjon på globalisering. Det blir viktig å holde på lokale skikker og lokal identitet, i møte med impulser fra andre steder (Eriksen, 2008). Musikken og miljøet kan tilby en følelse av tilhørighet. Denne tilhørigheten kan like så godt være av nasjonal karakter, men det betyr ikke at det dreier seg om rasisme. Eriksen skriver at "Fremmedfrykt har ikke alltid med rasisme å gjøre, men er rett og slett frykten for å miste sin identitet." (Eriksen, 1996, s. 11). Frykten for å miste sin identitet er et sentralt poeng. I den post-moderne verden med stadig vagere grenser, og enorm kulturell import, kan det oppstå usikkerhet og frykt for å miste sin identitet. Derfor kan dyrking av det som gjør en unik virke som en godt strategi for å reprodusere og bevare identitet. I tråd med at vi er sosiale vesen, finner vi noe vi har felles med en gruppe, og som differensierer oss fra andre grupper. En konstruert nasjonal historie, samt nasjonal kultur er i så måte perfekt som verktøy i identitetskonstruksjoner. Et problem som trekkes frem av Spracklen er at band presenterer sine låter som "autentiske" kulturelle varer med "autentisk" historie etc, mens det de serverer er historier om krig og sterke menn. Det er til dels sant, selv om tema som savn, kjærlighet og fyll ikke er fremmed for sjangeren. I tillegg vil jeg trekke frem at krig, legender og helter blir romantisert av svært mange popkulturelle fenomen, og det er noe som har opptatt mennesker i lange lange tider. La meg bruke Ringenes Herre som eksempel: Ringenes Herre er elsket av svært mange; ikke fordi folk er blodtørstige, men fordi heroisme, eventyr, fantasi, legender og krig fascinerer oss. Selv om hverdagslivet til en hobbit kunne vært

interessant lesning for spesielt interesserte, ville det ikke blitt en tidløs klassiker. Det må være konflikt, en kamp å kjempe, for at historien skal bli god, det gjelder også i Metal. Metal handler i stor grad om styrke, så det ville vært paradoksalt om Pagan Metal band ikke omfavnet det historiske materiale som omhandler nettopp det.

Gjennom analyse av fire ulike uttrykk fra fire av sjangerens mest fremtredende og populære band, har jeg kommet frem til at nærhet til natur og røtter er særdeles viktig og en fellesnevner blant bandene. Alle videoer er utendørs. Alle synger enten om sitt land, på sitt språk eller om nasjonale legender, myter og tekster. Selv om Eluveitie kler seg i stereotypiske Metal-klær (i motsetning til de andre, som kler seg i middelalder-klær), har de referanser i teksten som trekker dem langt tilbake i tid.

Slik jeg ser det, er mange band i miljøet skyldig i en del av punktene Spracklen nevner. Det vil si, Spracklen gjør korrekte observasjoner av *hva* det synger om, *hvordan* band kler seg, *hvilke* symbol som benyttes etc. Ved å prøve å svare på “what’s really going on?” har Spracklen gitt sjangeren en tykk beskrivelse (i tråd med Ryles teori om “winking”⁶¹ (Geertz, 1973)), uten at den nødvendigvis er korrekt. Med den tykke beskrivelsen som er gitt, har sjangeren og flere av dens agenter blitt tildelt holdninger, verdier og meninger basert på en interesse. Men disse holdningene og verdiene vises ikke eksplisitt, og i møte med andre Milieu har band som Tyr, Moonsorrow og Skyforger aktivt tatt avstand fra nazisme, fascisme og rasisme. Som vi har sett i eksemplet med *In My Sword I Trust*, der fiendene fra historien sitter sammen på slutten av filmen, er det åpenbart mye som er teater, lek og skuespill. På den andre siden kan man se høyreekstreme og mannsjøvinistiske holdninger og verdier ytres på sosiale medier, f.eks under kommentarfelt på youtube. Deres eksistens i miljøet er utvilsom. Men det betyr ikke nødvendigvis at miljøet selv står for disse verdiene, eller at miljøet skaper nevnte meninger hos sine agenter. Igjen, slik jeg ser det er det vel så sannsynlig at slike meningsbærere kommer utenfra og inn i miljøet.

⁶¹ Kort fortalt: dersom en person blinker pga spasmer, og en annen person hermer, vil en tynn beskrivelse kun forklare at to personer har blunket. En tykk beskrivelse forteller at den ene har ukontrollerbare muskelsammentrekninger mens den andre parodierer den første (og kan fortelle om det er gjort med humor eller harme).

Aubert (2007) og Geertz (1973) skriver begge om viktigheten om å holde seg objektiv (eller, så objektiv som mulig). Å skrive objektivt om et emne som er svært subjektivt kan være utfordrende, og forfatterens ståsted vil nødvendigvis farge teksten. Dette gjelder for meg, det gjelder for Spracklen, for McClary, Vasan, Patterson og alle andre. For å ta miljøet på alvor, må vi nødvendigvis høre på hva dets mest fremtredende agenter har å si. De uttrykker i stor grad respekt for andre kulturer (Sam Dunn, 2005, Bill Zebub 2009), og de spiller konserter over hele verden (en kan selvsagt argumentere at det er utelukkende økonomiske motiver som er årsak i det). Miljøet består nesten utelukkende av mennesker som i brorparten av sin tid befinner seg i andre miljø. Det kan godt hende at mange av disse besitter holdninger, verdier og meninger som hører fortiden til, og en kan med enkelhet se hvorfor Pagan Metal-miljøet vil tiltrekke slike. Men det må forstås som enkeltindividers holdninger, verdier og meninger, ikke et helt miljø's.

En mulig effekt, reaksjon eller konsekvens av sjangerens tematiske fokus og tilbakevendende romantisering rundt nasjonal kultur, kan være at outsiders føler at de aldri kan delta i miljøet, slik det poengteres av blant annet Spracklen, Vasan, Patterson etc. Outsidere i denne sammenhengen kan være både kvinner og etniske minoriteter. Det er antageligvis ikke intensjonen for de fleste agentene, men er likevel et reelt problem. Ved å se på live-konserter (noe jeg nærmest ikke har nevnt så langt i teksten) ser man at et overveldende flertall av tilskuerne er unge, hvite menn. En ser alltid kvinnelige tilskuere på slike konsertfilmer, men tilskuere av (åpenbar) etnisk bakgrunn er nærmest aldri å se. Det vil si, i Europa. Disse bandene spiller også for fulle hus i blant annet Asia.

Jeg har i hele denne teksten sagt at 'Pagan' i Pagan Metal sikter til *europiske*, pre-kristne kulturer. Det er i beste fall en sannhet med modifikasjoner. Det er uten tvil en sannhet at *europiske* band er størst (i alle fall i Europa), men det finnes også blant annet asiatiske og sør-amerikanske Pagan Metal band. Slike band har ikke oppnådd stor popularitet i Europa, mens europeiske band på den andre siden har oppnådd stor anerkjennelse utenfor sitt kontinent. Hvorfor er det slik? At europeisk kultur og historie har vært gjenstand for et ujevnelig stort antall populærkulturelle uttrykk kan nok forklare en del. Amerikanske filmer og serier sees over hele verden, og gjennom slike varer blir mennesker over hele verden introdusert for blant annet europeisk historie. Populariteten i Amerika kan også skyldes

landets korte historie, og at mange ønsker å bli mere kjent med sine “europiske røtter” (Bill Zebub, 2009). Det igjen kan gjøre inngangsporten til miljøet noe videre for mennesker utenfor Europa. Dette kan diskuteres i et langt lengre format en denne oppgaven er, men det er interessante ettertanker.

6.0 Avslutning

-I've heard that in Stockholm if there is a dark coloured non-swede, it's considered racist to sing the Swedish national anthem, wearing the Swedish flag...
-Yeah, yeah, there is concessions that very liberal countries with very liberal governments have made - that I think are outrageous, you won't find the same thing in Ireland [...], - you see, the thing about Scandinavian cultures in that sense is that, they have this very very progressive open-minded welfare society, because they never had tyranny, or dictatorship, or the second world war was not fought on their soil, essentially. They might disagree to some point, but I disagree, and this is what I think has almost vouchsafed their liberal consciousness that I don't think in [...] Europe where the main of the fighting of the second world war happen exist. They have a very very... much higher standard of living than most of the rest of Europe, which I think often engenders this liberal agenda, that maybe can't exist in other countries in Europe.⁶² (Bill Zebub, 2009)

Vi vil aldri få et fasitsvar på problemene jeg har diskutert i denne oppgaven. Er det slik at kvinnene som deltar i feltet kun klarer å delta fordi de aktivt jobber med “cost reduction”, eller kan de gå inn like helhjertet i miljøet, dype like dypt i tekster og synge med like mye engasjement og følelser som de mannlige tilskuerne? Er miljøet ugjestmildt for etniske minoriteter og kvinner, eller er det kun enkeltindivider som representerer seg selv, og ikke sjangeren, som har slike verdier og holdninger? Musikkvideoene jeg har analysert har i stor grad avvist at slike holdninger, meninger og verdier står sentralt i miljøet. Det vil si, Solsagan av Finntroll står åpen for tolkning, og jeg vet sannelig ikke selv om hvorvidt den er “skyldig” eller ikke.

Kvinner må, som jeg har nevnt tidligere, “fight twice as hard as men to ‘earn their place’ in the scene” (Vasan, 2016). Dette er nok også en sannhet som gjelder for etniske minoriteter. Men dette er ikke unikt og egenartet for Pagan Metal-miljøet. Dette er dessverre en sannhet vi

⁶² Alan Averill fra Primordial

finner i svært mange områder, fra profesjoner og utdanning til sport og spill. Pagan Metal-miljøet kan betraktes som en refleksjon av samfunnet. Utfordringene og problemene vi ser i miljøet, finnes også i samfunnet ellers, selv om de kanskje kommer til syne mer tydelig i metal-miljø.

6.1 Nye spørsmål

Denne oppgaven har belyst problematiske aspekter ved identitetskonstruksjoner innenfor sjangeren, samt problematiske aspekt rundt holdninger, meninger og verdier som er tildelt sjangeren generelt (Metal) og spesifikt (Pagan Metal). Jeg har i stor grad fokusert på forhold mellom miljøet og kjønn. Jeg har i mindre grad nevnt forhold mellom miljøet og nasjonalisme, et svært interessant og dagsaktuelt tema. Gjennom dette arbeidet har jeg fått besvart noen spørsmål, fått drøftet ulike sider ved andre, kommet frem til at endelige svar sannsynligvis aldri vil finnes ved noen, og jeg sitter igjen med mange nye spørsmål. Gjennom nye intervju kan bandene uttrykke hva de tenker rundt tematikk som nasjonalisme, innvandring, kvinneroller osv, i relasjon med miljøet og musikken. Jeg har belyst problemet med at kvinnelige musikere i Metal generelt blir avskrevet som unntak fra regel, og dermed ansees som nærmest irrelevant fra akademien. Intervju med sjangerens kvinnelige musikere er en nødvendighet, både for å ta miljøet på alvor, men også for å ta kvinnene på alvor. Lengre og grundigere feltarbeid “der ute” vil kunne gi interessante perspektiv fra tilhengersiden, både fra menn og kvinner fra forskjellige land. Hva tenker tilhengere i Israel, Japan og Brasil om bandene, miljøet og anklagene disse har fått? Hvor stor betydning har ‘cost reduction’? Dette er bare et utvalg av spørsmål jeg sitter igjen med, og det er spørsmål jeg mener miljøet fortjener å få undersøkt (selv om Metal’en liker seg best i skyggene). Det ser ut til at det er en eskalerende interesse for forskning på Metal, både musikken og miljøene, noe som bekreftes av antall utgitte artikler og bøker omhandlende temaet, samt en voldsom økning av konferanser om temaet (Heesch & Scott, 2016). Forskning på kjønn, seksualitet og rasisme blir skrevet om i økende grad. Forskningen fram til idag har i stor grad vært generell. I fremtiden tror jeg vi vil få se mere spesifikk forskning.

Hva angår Pagan Metal, så spør jeg at det miljøet i stor grad vil forbli nærmest “urørt” av akademien i noen år til. Den vil antakeligvis i stor grad miste sitt “truende” og “farlige” stempel, og bli ansett som en harmløs “lek” for unge mennesker som har vokst opp med

Ringenes Herre (bøker, filmer), Dungeons & Dragons (rollespill) og Skyrim (dataspill). I tråd med immigrasjon vil jeg tro at mange nye unge mennesker vil stille seg spørsmålet “hvem er jeg?”, ikke på grunn av frykt eller sinne, men av ren nysgjerrighet. Vi lærer stadig nytt om andre kulturer, religioner og skikker, og med det vil sannsynligvis interessen for vår egen kultur og historie øke. Det vil derfor ikke overraske meg om flere oppdager sjangeren. Hva det neste store (musikalsk sett) blir i sjangeren er vanskelig å si. Det startet med Svart Metal, ble influert av Power Metal, og nå er Death Metal en del av det soniske takket være Eluveitie. En ting er i hvert fall sikkert; de som liker sjangeren, har nok mange gode år i vente.

7.0 REFERANSER

Bøker og artikler

Aubert, L. (2007). *The Music of The Others: New Challenges for Ethnomusicology in a Global Age*. Hampshire: Ashgate Publishing Company

Bayton, M. (2006) *Women Making Music: Some material constraints*. I Bennett, A., Shank, B., Toynbee, J. (Red.) *The Popular Music Studies Reader*. (s. 347-354). USA og Canada: Routledge

Bennett, A. (2006) *Neo Tribes*. Andy Bennet, Barry Shank, Jason Toynbee (Red.) *Popular Music Studies Reader*. New York: Routledge

Bennett, A. (2009) "Heritage Rock": Rock music, representation and heritage discourse. Hentet fra: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0304422X0900045X>

Geertz, C. (1973), *The Interpretation of Cultures*. London: Fontana Press

Hawkins, S. (2002) *Settling the Pop Score: Pop texts and identity politics*. Burlington: Ashgate

Heesch, F. & Scott N. (2016) Heavy metal and gender: An introduction. I F. Heesch & N. Scott (Red.), *Heavy Metal, Gender and Sexuality - Interdisciplinary approaches* (s. 39-49). London og New York: Routledge

Hill, R.L. (2016) *Masculine Pleasure? Women's Encounters With Hard Rock and Metal Music*. I Brown, A. R., Spracklen, K., Kahn-Harris, K., Scott, N.W.R. (Red.) *Global Metal Music and Culture: Current Directions in Metal Studies*. (s. 286-303) New York og Abingdon: Routledge

Hylland Eriksen, T. (1997) *Flerkulturell Forståelse*. Oslo: Tano Aschehoug

Hylland Eriksen, T. (2008) *Globalisering: Åtte nøkkelbegreper*. Oslo: Universitetsforlaget

Kahn-Harris, K. (2006) *Extreme Metal. Music and Culture on the Edge*. Oxford & New York: Berg

- Kegan, Yrjänä (2015) *Subgenres of the Beast: A Heavy Metal Guide*. AMD Publishing
- Kotarba, J. A. & Wells, L. (1987) *Styles of Adolescent Participation in an All-Ages, Rock'n Roll Nightclub: An Ethnographic Analysis*. u.s.: Sage Publications Inc
- Lyngsnes, K. & Rismark, M.(2010) *Didaktisk arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- McClary, Susan, 1991, *Feminine Endings: Music, Gender and Sexuality*. Minnesota: University of Minnesota Press
- Nettl, B. (2005) *The Study of Ethnomusicology: Thirty-one Issues and Concepts*. Illinois: University of Illinois Press
- Omholt, P. Å. (2007) *Tradisjonsområder - konstruksjon eller realitet?. I: Musikk og dans som virkelighet og forestilling*. Oslo: Norsk folkemusikklag
- Patterson, J. E. (2016) *Getting My Soul Back: Empowerment Narratives and Identities Among Women in Extreme Metal in North Carolina*. I Brown, A. R., Spracklen, K., Kahn- Harris, K., Scott, N.W.R. (Red.) *Global Metal Music and Culture: Current Directions in Metal Studies*. (s. 251-267) New York og Abingdon: Routledge
- Rice, T. 2008, *Toward a Mediation of Field Methods and Field Experience in Ethnomusicology*. I Barz, G., Cooley, T.J. (red): *Shadows in the Field*. - 2. ed.. -Oxford: Oxford University Press (s. 42-61).
- Shuker, R (1994) *Understanding Popular Music*. London: Routledge
- Titon, J.T. (2008) *Knowing Fieldwork*. I Barz, G., Cooley, T.J. (red), *Shadows in the Field*. -2. ed. - Oxford: Oxford University Press. (s.25-41)
- Vasan, S. (2016) *Gender and Power in the Death Metal Scene: A Social Exchange Perspective*. I Brown, A. R., Spracklen, K., Kahn-Harris, K., Scott, N.W.R. (Red.) *Global Metal Music and Culture: Current Directions in Metal Studies*. (s. 268-285) New York og Abingdon: Routledge
- Walser, R. (1993) *Running with the Devil*. Connecticut: Wesleyan University Press

Weinstein, D. (2000) *Heavy Metal, The Music And Its Culture*. u.s.: Da Capo Press

Weinstein, D. (2014) *Pagan Metal*. Donna Weston, Andy Bennet (Red.) *Pop Pagans* (s. 81-102). New York: Routledge

Weinstein, D. (2016) Playing with gender in the key of metal. I F. Heesch & N. Scott (Red.), *Heavy Metal, Gender and Sexuality - Interdisciplinary approaches* (s. 39-49). London og New York: Routledge

Weisethaunet, Hans (2007) *Histogramy and Complexities: Why is music "National"?*. Popular Music History, vol 2 (2007) nr.2 (side 169-199).

Wiederhorn, Jon (2009) *Stairway to Heathen*. Revolver, April.

Wilken, Lisanne (2011) *Bourdieu for begyndere*. U.s.: Samfundslitteratur, Narayana press Gylling

Wilken, Lisanne (2008) *Pierre Bourdieu*. U.s.: Tapir Akademisk Forlag

Internett

Berlo, A. V. (2006, 04.03) Skyforger. Hentet fra: <http://www.tartareandesire.com/interviews/skyforger.html>

[blabbermouth.net](http://www.blabbermouth.net) (2015, 16.10) KORPIKLAANI: 'Ämmänhauta' Video Release. Hentet fra: <http://www.blabbermouth.net/news/korpiklaani-ammanhauta-video-released/>

Cæsar, J. (58 f.kr) Commentaries on the Gallic War (Book 1) Hentet fra: https://la.wikisource.org/wiki/Commentarii_de_bello_Gallico/Liber_I

EvilG (2001, 09.03.) Dio - Interviewed by EvilG. Hentet fra: <http://www.metal-rules.com/zine/index.php?option=content&task=view&id=666>

Fary (2016, 19.03) The Witch's Grave - Ämmänhauta. Hentet fra: <http://lyricstranslate.com/en/%C3%A4mm%C3%A4nhauta-witchs-grave.html>

Gates, Jr. H.L. (1990, 19.06.) 2 Live Crew, Decoded. Hentet fra <http://www.english.upenn.edu/~jenglish/Courses/gates.htxx>

Google (2017, 18.05) Enslaved. Hentet fra: https://www.google.no/search?q=enslaved&rlz=1C5CHFA_enNO709NO709&oq=enslaved&aqs=chrome..69i57j0l5.5166j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Haugen, Morten (2016, 28. 04). Kalevala. I Store norske leksikon. Hentet 17. januar 2017 fra <https://snl.no/Kalevala>.

Hoad, C. (2013) *'Hold the Heathen Hammer High' - Viking Metal from the Local to the Global*. Hentet fra: http://www.academia.edu/5768762/Hold_the_Heathen_Hammer_High_-_Viking_Metal_from_the_Local_to_the_Global

Korpiklaani (2016) Band. Hentet fra: http://korpiklaani.com/?page_id=15

Leeds Beckett University (2015, 01.10) Racism and sexism in heavy metal highlighted in new study. Hentet fra: <http://www.leedsbeckett.ac.uk/news/1015-racism-and-sexism-in-heavy-metal-highlighted-in-new-study/>

Lucas, O. (2013) *A Finnish Medley: Forging Folk Metal*. Hentet fra: <http://ethnomusicologyreview.ucla.edu/content/finnish-medley-forging-folk-metal>

Myrkgrav (2017, 18.05) About. Hentet fra: <http://leidolfr.wixsite.com/myrkgrav/about>

Neilstein, V. (2015, 04.02) "Heathen Horde:" Drink and/or go to Battle to This New Ensiferum Jam. Hentet fra: <http://www.metalsucks.net/2015/02/04/heathen-horde-drink-and-or-go-to-battle-to-this-new-ensiferum-jam/>

Oxford Dictionaries (ukjent årstall) Pagan. Hentet fra: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/pagan>

Spracklen, K. (2015) *'To Holmgard... and Beyond': Folk Metal Fantasies and Hegemonic White Masculinities*. Hentet fra: <http://eprints.leedsbeckett.ac.uk/1664/3/MMS%20Special>

[%20Issue%20- %20Metal%20and%20Marginalisation-spracklen-folkmetal-RESUBMITTED %2022%20Maydocx.pdf](#)

Statement on behalf of Moonsorrow, Týr and Eluveitie, 2008 (2013), [videoklipp] hentet fra: https://vk.com/video61481155_166385341

Store Norske Leksikon (2009, 14.02) Hedenskap. Hentet fra: <https://snl.no/hedenskap>

Wikipedia (2017, 28.04) Anti-fascism. Hentet fra: <https://en.wikipedia.org/wiki/Anti-fascism>

Wikipedia (2017, 24.05) History of Finland - middle ages. Hentet fra: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Finland#Middle_Ages

Wikipedia (2017, 17.03) Pagan Metal. hentet fra: https://en.wikipedia.org/wiki/Pagan_metal

Wikipedia (2017, 24.05) Parents Music Resource Center. hentet fra: https://en.wikipedia.org/wiki/Parents_Music_Resource_Center

Wikipedia (2017, 21.05) Eluveitie. Hentet fra <https://en.wikipedia.org/wiki/Eluveitie>

Diskografi

Bathory (1990) *Hammerheart* [CD] Sverige: Noise International

Einherjer (1996) *Dragons of the North* [CD] Norge: Napalm Records

Einherjer (1997) *Far, Far North* [CD] Norge: Century Media

Einherjer (2003) *Blot* [CD] Norge: Tabu Recordings

Ensiferum (2001) *Ensiferum* [CD] Finland: Spinefarm Records

Ensiferum (2004) *Iron* [CD] Finland: Spinefarm Records

Ensiferum (2007) *Victory Songs* [CD]. Finland: Spinefarm Records

Ensiferum (2009) *From Afar* [CD] Finland: Drakkar Entertainment GmbH

Finntroll (2010) *Nifelvind* [CD] Finland: Century Media

Glittertind (2009) *Landkjenning* [CD] Norge: Napalm Records

Korpiklaani (2003) *Spirit of the Forest* [CD] Finland: Napalm

Korpiklaani (2009) *Karkelo* [CD] Finland: Nuclear Blast

Myrkgrav (2006) *Trollskau, skrømt og kølabrenning* [CD] Norge: Det Germanske Folket

Svartsot (2007) *Ravnenes Saga* [CD] Danmark: Napalm Record America

Tyr (2002) *How Far to Asgaard* [CD] Danmark: Tutl

Tyr (2003) *Eric the Red* [CD] Danmark: Tutl

Tyr (2008) *Land* [CD] Danmark: Napalm Records

Wolfchant (2009) *Determined Damnation* [CD] Massacre Records

Filmografi

ARKONA - Liki Bessmertnykh Bogov (Official) 2010 [Videoklipp] hentet fra: <https://www.youtube.com/watch?v=SgXIUxDGFvU>

Bill Zebub, 2009, Pagan Metal: A Documentary [DVD] Bill Zebub Productions

Einherjer - Ironbound (2011) [videoklipp] hentet fra https://www.youtube.com/watch?v=qPpGjUOD_Zs

Ensiferum - In My Sword I Trust (2012) [videoklipp] hentet fra https://www.youtube.com/watch?v=-2WqQY_xSSM

ELUVEITIE - The Call Of The Mountains (OFFICIAL VIDEO) (2014) [videoklipp] hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=-w2m-TeLi6I>

FINNTROLL - Solsagan (OFFICIAL VIDEO) (2010) [videoklipp] hentet fra https://www.youtube.com/watch?v=mkVwA__Fk9g

KORPIKLAANI - Ämmänhauta (OFFICIAL VIDEO) (2015) [videoklipp] hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=co0A3vT-6-k>

Sam Dunn, 2005, Metal: A Headbangers Journey [DVD] Seville Pictures, Warner Home Video

TURISAS - Stand Up And Fight (OFFICIAL VIDEO) [videoklipp] hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=7woW7DmnR0E>

Vikingvinner (2016) [videoklipp] hentet fra <https://tv.nrk.no/serie/vikingvinner/KOID75008213/sesong-1/episode-1>

Vikingvinner (2016) [videoklipp] hentet fra <https://tv.nrk.no/serie/vikingvinner/KOID75008313/sesong-1/episode-2>

Wintersun - Forest Documentary Part 6 - Expendables Choir Session (2017) [videoklipp] hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=CxtaaCwpeBc&t=429s>